

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Освітньо-професійна програма
«Економіка»
Спеціальність 051
«Економіка»
Група БЕП 31

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**на тему: «ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН»»**

Проектний матеріал складається з пояснювальної записки на 100 сторінках та ілюстративного матеріалу

Студент _____ (Ткаченко В.С.)

Керівник _____ (доц. Крупіна С.В.)

До захисту допущений

Завідувач кафедри _____ (Кулаковська Т.А.)

Завідуючий відділенням _____ (Воронкова Ю.В.)

Захист «___» _____ 20__ р. Протокол ДКК № _____

Оцінка ДКК _____

Секретар ДКК _____

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Відділення економічне

Кафедра Економіки

Освітньо-професійна програма «Економіка»

Спеціальність 051 «Економіка»

Форма навчання денна

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Заст. дир. з НВР Беркань І.В.

_____» _____ 2022 р.

**З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу бакалавра**

Студенту _____ Ткаченко Вікторії Сергіївні _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Тема кваліфікаційної роботи: **«Підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»»,**

1. Затверджена наказом по коледжу № 306-А2-ОД від «30» __ 12 __ 2021 р.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «14» __ 06 __ 2022 р.
3. Вихідні дані до роботи: статистична звітність роботи підприємства; історія підприємства, статистичні данні, періодичні видання, підручники, Інтернет, аналіз ринку кондитерської промисловості України.
4. Зміст роботи (перелік питань, що підлягають розгляду): вступ, розділ 1. Теоретичні основи підвищення ефективності діяльності підприємства, розділ 2. Техніко-економічна характеристика та стан виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен», розділ 3. Аналіз та оцінка ефективності заходу з підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен», висновки.
5. Перелік графічного матеріалу: 1. Таблиця 1. Поняття «ефективність»; 2. Рис. 1. Основні показники оцінки ефективності виробництва; 3. Рис. 2. Чинники зростання економічної ефективності підприємства; 4. Таблиця 2. Виробництво кондитерської продукції за період 2011–2020 роки; 5. Рис. 3. Експорт кондитерської промисловості, млн. тонн, Рис. 4. Імпорт кондитерської промисловості, млн. тонн; 6. Рис. 5. Основні перспективи розвитку кондитерської галузі; 7. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства; 8. Таблиця 4. Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства; 9. Таблиця 5. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства після

впровадження заходу.

6.Консультанти з окремих розділів роботи:

Розділ	Консультант (вчене звання, ПП)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7.Дата видачі завдання – « 05 » 01 2022 р.

Керівник _____ доц. Крупіна С.В.

Завдання прийняв до виконання _____ Ткаченко В.С.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	Розділ 1. Теоретичні основи підвищення ефективності діяльності підприємства	05.01.2022- 10.02.2022
2.	Розділ 2. Техніко-економічна характеристика та стан виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»	11.02.2022- 18.03.2022
3.	Розділ 3. Аналіз та оцінка ефективності заходу з підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»	19.03.2022- 21.04.2022
4.	Вступ, висновки, список джерел, додаток, ілюстративний матеріал	22.04.2022- 01.06.2022
5.	Оформлення пояснювальної записки відповідно до вимог, передбачених методичними вказівками	02.06.2022- 08.06.2022
6.	Надання випускної роботи на кафедрі	13.06.2022

Студент _____ Ткаченко В.С.
(підпис)

Керівник роботи _____ доц. Крупіна С.В.
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Випускна робота містить 100 сторінок, 29 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 30 найменування, 1 додаток.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є аналіз та дослідження основних питань ефективності діяльності підприємства, розробка та обґрунтування заходу з підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»».

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні завдання: розглянути теоретичні питання економічної ефективності; проаналізувати основні показники оцінки економічної ефективності виробництва; визначити основні фактори і резерви зростання економічної ефективності; проаналізувати стан кондитерської галузі України; розрахувати основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»»; запропонувати захід з підвищення ефективності діяльності підприємства; визначити вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є рівень ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»».

Предметом дослідження є процеси підвищення ефективності діяльності підприємства.

За результатами роботи сформульовано висновки щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Одержані результати можуть бути використанні на підприємствах кондитерської галузі як заходи з підвищення ефективності діяльності, прибутку та конкурентоспроможності підприємства.

Рік виконання роботи 2022.

Рік захисту роботи 2022.

THE SUMMARY

Thesis contains 100 pages, 30 tables, 14 pictures, the list of references of 31 titles, 1 application.

The purpose of the bachelor's qualification work is to analyze and study the main issues of enterprise efficiency, development and justification of measures to improve the efficiency and competitiveness of PJSC «Kremenchug Confectionery» Roshen»»».

In accordance with the purpose of the work the following tasks are set: to consider theoretical issues of economic efficiency; analyze the main indicators for assessing the economic efficiency of production; identify the main factors and reserves for economic efficiency; to analyze the state of the confectionery industry of Ukraine; to calculate the main technical and economic indicators of production and economic activity of the enterprise PJSC «Kremenchug Confectionery» Roshen»»»; to propose a measure to increase the efficiency of the enterprise; to determine the impact of the proposed measure on the main technical and economic indicators of production and economic activity of the enterprise.

The object of the study is the level of efficiency of PJSC «Kremenchug Confectionery» Roshen»»».

The subject of research is the processes of improving the efficiency of the enterprise.

Based on the results of the work, conclusions were formulated to increase the efficiency of the enterprise.

The obtained results can be used at the enterprises of the confectionery industry as measures to increase the efficiency, profit and competitiveness of the enterprise.

Year of performance 2022.

Year of defense 2022.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ	
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Економічна ефективність: поняття і сутність.....	10
1.2. Основні показники оцінки економічної ефективності виробництва.....	25
1.3. Фактори і резерви зростання економічної ефективності.....	33
Висновки до розділу 1.....	44
РОЗДІЛ 2. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТАН	
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА	
КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН».....	46
2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища.....	46
2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ПрАТ	
«Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен».....	60
2.3. Техніко-економічна характеристика та аналіз ПрАТ «Кременчуцька	
кондитерська фабрика «Рошен».....	62
Висновки до розділу 2.....	74
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДУ З	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА	
КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН».....	79
3.1. Техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження заходу.....	79
3.2. Розрахунок економічної ефективності впровадження заходу.....	82
3.3. Соціально-економічні наслідки впливу заходу на основні техніко-	
економічні показники діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика	
«Рошен».....	88
Висновки до розділу 3.....	92

					БЕП 31.18.000.КРБ			
Вим.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата				
Розроб.		Ткаченко В.С.			Підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»»	Літ.	Арк.	Архивів
Керівник		Крупіна С.В.					6	100
						ВСП ОТФК ОНТУ		
Н.контроль								
Затвердив								

ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98
ДОДАТКИ	

					БЕП 31.18.000.КРБ			
Вим.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»»	Літ.	Арк.	Аркушів
Розроб.		Ткаченко В.С.					7	100
Керівник		Крупіна С.В.						
Н.контроль								
Затвердив						ВСП ОТФК ОНАХТ		

ВСТУП

Сьогодні підвищення ефективності діяльності підприємства є одним з головних стратегічних напрямів розвитку економіки країни.

Підвищення економічної ефективності виробництва – це невикористані можливості зростання виробництва продукції в розрахунку на одиницю сукупних витрат завдяки більш раціональному використанню усіх видів ресурсів підприємства.

Шляхами підвищення ефективності діяльності підприємства є сукупність конкретних заходів та факторів щодо покращення ефективності виробництва.

Основними факторами підвищення ефективності діяльності підприємства можна визнати: підвищення технічного рівня підприємства, прискорення науково-технічного прогресу, впровадження інноваційної політики, вдосконалення системи управління, організації виробництва і праці, удосконалення структури та обсягу виробництва продукції, поліпшення якості використання природних ресурсів та інші.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є аналіз та дослідження основних питань ефективності діяльності підприємства, розробка та обґрунтування заходу з підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»».

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні завдання:

- розглянути теоретичні питання економічної ефективності;
- проаналізувати основні показники оцінки економічної ефективності виробництва;
- визначити основні фактори і резерви зростання економічної ефективності;
- проаналізувати стан кондитерської галузі України;

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

– розрахувати основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»»;

– запропонувати захід з підвищення ефективності діяльності підприємства;

– визначити вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства.

Об’єктом дослідження є рівень ефективності діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»».

Предметом дослідження є процеси підвищення ефективності діяльності підприємства.

Інформаційною базою дослідження є фінансова та статистична звітність динаміки розвитку кондитерської галузі України і підприємства ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»», аналітичні обзори ринку, навчальні посібники з економіки підприємства та методичні вказівки щодо виконання бакалаврської роботи.

Випускна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів, висновків, містить 100 сторінок, 29 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 30 найменувань, 1 додаток.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна ефективність: поняття і сутність

Вся діяльність людини пов'язана з проблемою ефективності, в основі якої лежить обмеженість ресурсів, бажання економити час, одержувати якомога більше продукції з доступних ресурсів.

Економічна ефективність є складною категорією економічної науки. Складність виявляється в тому, що існують різні трактування вимірювання результатів і витрат виробництва. Поклавши в основу вимірювання ефективності певні правильні принципи, дослідники порушують їх. Відбувається підміна результатів виробництва витратами. Враховують не всі результати чи витрати діяльності при розрахунку узагальню вального показника. Результати діяльності не відповідають втратам на її здійснення [14].

Проблема ефективності – це завжди проблема вибору. Вибір стосується того, що виробляти, які види продукції, яким способом, як їх розподілити і який обсяг ресурсів використовувати для поточного та майбутнього споживання. Рівень ефективності робить вплив на рішення цілого ряду соціальних і економічних завдань, таких як швидке економічне зростання, підвищення рівня життя населення, зниження інфляції, поліпшення умов праці та відпочинку.

Ефективність від латинського слова «effectus» – виконання, дія. Спочатку поняття ефективності відносили до техніки і технології. При цьому під ефективністю розуміли міру виконаної роботи по відношенню до витраченої енергії або співвідношення між фактичним і потенційним результатом будь-якого процесу.

Пізніше стали застосовувати поняття ефективності до економічної діяльності, розглядаючи ефективність виробничого процесу як відношення

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		10

того, що вироблено до того, що необхідно для виробництва, зокрема, відношення випуску продукції до витрат ресурсів. Ефективність економічної діяльності ще більш чітко підкреслює оцінний характер категорії «ефективність». Вона завжди пов'язана з відношенням цінності результату до цінності витрат і може мінятися із зміною оцінок.

Економічна ефективність – результативність економічної системи, що виражається у відношенні корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. Складається як інтегральний показник ефективності на різних рівнях економічної системи, є підсумковою характеристикою функціонування національної економіки.

Професор С.В. Мочерний [14] сформулював сутність ефективності у наступному визначенні: ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проєкту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат.

Ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання. Ефективність розкриває характер причинно-наслідкових зв'язків виробництва. Вона показує не сам результат, а те якою ціною він був досягнутий. Тому ефективність найчастіше характеризується відносними показниками, що розраховуються на основі двох груп параметрів – результату і витрат. Але це не виключає використання і абсолютних значень вихідних параметрів. Розрізняють соціальну та економічну ефективність [15].

Соціальна ефективність – відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам і цілям суспільства, інтересам окремої людини.

Економічна ефективність – досягнення найбільших результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці. Економічна ефективність є конкретною формою дії закону економії часу. За капіталістичного способу виробництва узагальнюючий показник економічної ефективності – норма прибутку. Для народних підприємств у розвинутих країнах Заходу основною

метою стає максимізація не прибутку, а чистого доходу на одного зайнятого, що не виключає необхідності використання показника норми прибутку.

Конкретнішими показниками економічної ефективності є продуктивність і фондомісткість праці, фондівіддача і фондомісткість продукції, матеріаловіддача і матеріаломісткість продукції, економічна ефективність капітальних вкладень, нової техніки, енергомісткість продукції та ін. [14].

Ефективність суспільного виробництва – найважливіша узагальнююча характеристика його результативності, яка вимірюється відношенням величини створених товарів і послуг до сукупних витрат суспільної праці; у найбільш загальній формі виражається формулою Результат/Витрати.

У масштабі народного господарства ефективність суспільного виробництва оцінюється відношенням розмірів створеного за певний період часу НД до витрат суспільної праці; у масштабах галузі, об'єднання, підприємства – відношенням величини чистої продукції до витрат суспільної праці у кожній з цих ланок народного господарства.

Так, на думку авторів Жнякіна Б.О. та Красної В.В. [7] «...Ефективність – це співвідношення результату (ефекту) з витратами, що викликали цей ефект».

Головним критерієм соціально-економічної ефективності є ступінь задоволення кінцевих потреб суспільства і насамперед, потреб, пов'язаних з розвитком людської особистості.

Ефективність економічної системи залежить від ефективності виробництва, соціальної сфери (систем освіти, охорони здоров'я, культури), ефективності державного управління. Ефективність кожної з цих сфер визначається відношенням отриманих результатів до витрат і вимірюється сукупністю кількісних показників. Для вимірювання ефективності виробництва використовуються показники продуктивності праці, фондівіддачі, рентабельності, окупності та ін. З їх допомогою зіставляються різні варіанти розвитку виробництва, вирішення його структурних проблем.

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		12

Вимірювання ефективності соціальної сфери вимагає використання особливих якісних показників розвитку кожної з галузей цієї сфери. Для державної сфери необхідні спеціальні критерії відповідності витрат і результатів діяльності держави вимогам суспільства.

Однією з важливих складових ефективності економічної системи є ефективність капітальних вкладень. Вона виражається відношенням отриманого ефекту до капітальних вкладень, що викликало цей ефект. Ефективність капітальних вкладень вимірюється набором показників, в який входить загальний ефект капітальних вкладень, норма їх прибутковості, термін окупності, порівняльна ефективність і ін. Показники економічної ефективності капітальних вкладень використовуються для зіставлення альтернативних інвестиційних проєктів і вибору оптимального проєкту.

Ефективність виробництва складається з ефективності всіх діючих підприємств. Ефективність підприємства характеризується виробництвом товару чи послуги з найменшими витратами. Вона виражається в його здатності виробляти максимальний обсяг продукції прийнятної якості з мінімальними витратами і продавати цю продукцію з найменшими витратами. Економічна ефективність підприємства на відміну від його технічної ефективності залежить від того, наскільки його продукція відповідає вимогам ринку, запитам споживачів.

Ефективність виробництва – це складна економічна категорія, в якій діють багато економічних законів і показується одна з найважливіших сторін суспільного виробництва – його результативність.

Форми прояву ефективності можна згрупувати наступним чином:

- по функціональних підсистемах, тобто оцінка ефективності базується на якомусь показнику (технологічна, економічна, соціальна та інші підсистеми);
- за рівнем структури народного господарства, тут мова йде про масштаб оцінюваного об'єкта, наприклад, можна оцінювати ефективність

виробництва у цілій галузі, а можна оцінювати ефективність виробництва на маленькому підрозділі підприємства;

– з відображення витрат, наприклад, піддаються оцінці ефективність витрат праці або виробнича ефективність;

– за формою ідентифікації, ефективність може бути як абсолютної, так і відносної (у порівнянні з чим-небудь).

Підвищення ефективності виробництва обумовлюється сукупністю постійно діючих факторів і рядом особливостей сучасного етапу економічного розвитку суспільства. З одного боку, підвищення економічної ефективності необхідно у зв'язку з обмеженістю збільшення деяких видів ресурсів, змінами у вартості факторів виробництва, зростанням потреб ринку у вітчизняній продукції, посиленням вимог до якості продукції. З іншого боку, на сучасному етапі розвитку суспільства розширюються можливості підвищення економічної ефективності суспільства.

Економічна ефективність виробництва означає результативність виробництва, тобто досягнення максимальних результатів при мінімальних витратах і мінімальних ресурсах.

В економіці підприємець організує власну справу в надії одержати ефект у вигляді знову створеної вартості і витрачає власні ресурси (вкладає капітал) і залучені (праця найманих робітників). Таким чином, ефективність виробництва відображає кінцеві результати використання засобів виробництва і робочої сили за відповідний проміжок часу та розраховується за формулою:

$$\text{Ефективність} = \text{результат (ефект)} / \text{ресурси (витрати)}, \quad (1.1)$$

При розгляді питання економічної ефективності виробництва необхідно мати на увазі, що поняття «ефект» і «ефективність» неоднозначні.

У найбільш загальному вигляді у формі ефекту будь-якого виробництва виступає його функція – це кінцевий результат, який отримує своє втілення безпосередньо в обсязі зроблених матеріальних цінностей. Однак, як б не був

важливий ефект, сам по собі він не достатньо характеризує діяльність підприємства, оскільки не показує ціною яких витрат він був отриманий.

Тобто один і той же ефект може отриманий різними способами і при різному рівні задіяних ресурсів. І навпаки, однакові витрати можуть дати різний ефект. Тому виникає необхідність порівняння ефекту і витрат, необхідних для його досягнення.

Ефективність виробництва це комплексне відбиття кінцевих результатів використання всіх ресурсів виробництва за певний проміжок часу. Ефективність виробництва характеризує підвищення продуктивності праці, найбільш повне використання виробничих потужностей, сировинних і матеріальних ресурсів, досягнення найбільших результатів при найменших витратах.

Ефективність виробництва має не тільки чисто економічний, а й соціальний аспект. З точки зору соціально-економічної ефективності на перший план висувається питання про те, як найбільш повно задовольнити потребу всіх працівників підприємства і, відповідно, всіх членів суспільства.

Соціальна ефективність падає тоді, коли зміни у виробництві покращують становище одних за рахунок погіршення становища інших. В умовах ринкової економіки, коли господарюючі суб'єкти самостійно визначають пріоритети виробничо-комерційної діяльності і ставлять основні завдання (що виробляти, для кого, які використовувати технології, як розподіляти отриманий прибуток), коли мають місце певні ризики, основним показником ефективності виробництва стає прибуток – кінцева і головна мета будь-якого підприємця.

Ефективність виробництва набуває більш широкий зміст і, крім співвідношення росту продукції і витрат, відображає ефективність використання факторів виробництва, ступінь задоволення потреб покупців (рівень споживчої вартості). Будь-яке виробництво має бути орієнтоване на споживачів і враховувати попит на вироблену продукцію. Ринкове правило говорить – якщо якийсь продукт проведений при відносно низьких витратах

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		15

виробництва, але не затребуваний на ринку, то таке виробництво не може бути ефективним, оскільки воно не принесе матеріальної вигоди (прибутку).

У залежності від цілей визначення ефективності результат (ефект) може бути оцінений різними показниками, що характеризують проміжні і кінцеві результати діяльності. Економічний ефект може бути оцінений показниками:

- обсяг прибутку (балансового, чистого);
- економія окремих видів ресурсів у натуральному чи вартісному вираженні;
- зниження собівартості (для збиткових виробництв).

Ефект, що формується нарівні підприємства, називають локальним, на відміну від ефекту народногосподарського, який віддзеркалюється в цілому на економіці даної країни в сферах виробництва і споживання.

Також розрізняють ефект одноразовий і мультиплікаційний. Одноразовий ефект отримують одноразово, і він не повторюється в майбутніх періодах. Мультиплікаційний ефект показує, що ефективне використання ресурсів на одному підприємстві привело до підвищення ефективності на інших, пов'язаних з ним, та має кілька форм прояву [15].

Мельник Л.Г. та Корінцева О.Л. [12] у своїх працях зазначають, що в економіці одним із основних понять є «економічна ефективність» господарських заходів. Господарськими заходами можуть вважатися: впровадження нової техніки; інвестиційний проєкт; укладення комерційної угоди; реалізація будь-якого господарського рішення; здійснення природоохоронних заходів; проведення соціальних заходів, спрямованих на підвищення добробуту людей, поліпшення інфраструктури, формування культурних цінностей та ін.

Загальними для всіх цих заходів є два моменти:

1. Всі вони спрямовані на досягнення конкретного результату (соціального або економічного);
2. Всі вони потребують витрат коштів (або інших ресурсів).

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		16

Теорія ефективності чітко розмежовує поняття ефекту й ефективності, розуміючи під першим результат заходу, а під другим – співвідношення ефекту і витрат, що його викликали.

Ефект (від лат. effectus – «виконання, дія») означає результат, наслідок певних причин, дій. Ефект може вимірюватися в матеріальному, соціальному, грошовому вираженні. Зокрема, ефект може оцінюватися обсягом додатково виробленої чи спожитої продукції (тобто одиницями, метрами, тонами тощо), показниками поліпшення здоров'я населення (зниженням захворюваності або смертності, виробничого травматизму, підвищенням середньої тривалості життя) тощо. У тому випадку (коли зазначені результати отримують грошову оцінку) говорять про економічний ефект.

Економічний ефект – виражений у вартісній формі результат будь-яких дій (зокрема, зазначених вище господарських заходів).

Хоча за самим визначенням результат і ефект є близькими поняттями (ефект – певна форма результату), потреби економічної практики змушують у деяких випадках розмежовувати зазначені терміни. При цьому під умовним поняттям економічний результат звичайно мають на увазі загальний (брутто) результат (зокрема, виручка, доход), а під поняттям економічний ефект – чистий (нетто) результат (зокрема, прибуток) [12].

Професор Пол Хейне [28] дає своє визначення ефективності: «Ефективність – це позитивний чинник, який найбільш послідовно підноситься економістами. Це не повинно дивувати, оскільки ефективність (effectiveness) і економічність (efficiency) – майже синоніми. Обидва терміни характеризують «результативність» використання засобів для досягнення цілей».

Інженери використовують поняття ефективності, що в першому наближенні відповідає цій умові. Вони визначають ефективність як відношення роботи, виконаної машиною, до енергії, спожитої нею. Звичайно це відношення виражається у відсотках. Щоб цей параметр відповідав

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		17

показнику ефективності, потрібно бути впевненим, що робота, яку виконує машина, дійсно буде використовуватися з користю.

Економічна ефективність – це вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку) [7].

Мельник Л.Г. та Корінцева О.Л. [12] також розглядають ефективність як життєвий цикл виробу. На їх думку будь-який вид продукції – лише ланка в ланцюзі з назвою «життєвий цикл виробу». У загальному вигляді можна сказати, що він складається із таких основних стадій (рис. 1.1).

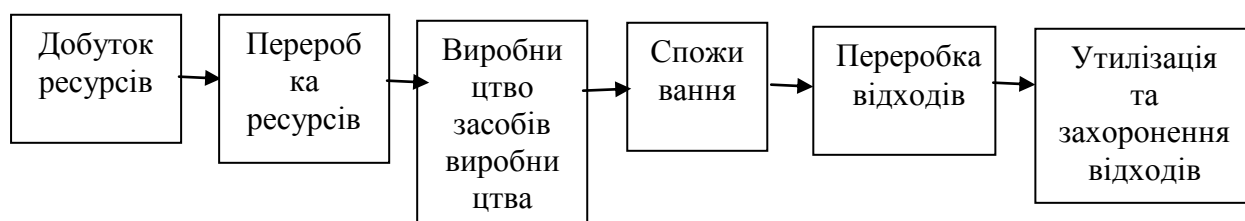

Рис. 1.1. Стадії життєвого циклу виробів

Планований захід може бути здійснений на будь-якій стадії життєвого циклу. Викликані ним зміни пов'язані з цілим комплексом суспільних явищ (соціальних, економічних, екологічних ефектів). Найчастіше вони не обмежуються стадією, де було здійснено захід, але поширюються й на інші етапи життєвого циклу. Частина зазначених ефектів реалізується на етапах, що сліднують за стадією реалізації заходу. Але є й такі ефекти, які можуть виникати на попередніх стадіях, тобто тих, що відбуваються до етапу, де реалізується захід [12].

Салига К.С. [22] також веде мову про економічну ефективність господарської діяльності підприємства. Він вважає, що оцінка ефективності діяльності підприємства є завершальним етапом фінансового й управлінського аналізу.

Аналіз загальної ефективності господарської діяльності є прерогативою вищої ланки керівництва підприємства. Ефективність (успішність) окремих управлінських рішень, пов'язаних з визначенням ціни продукції, вибору ціни покупок, заміни устаткування тощо, має пройти оцінку з погляду загального успіху підприємства, його довгострокової життєздатності в умовах ринку [4].

В наукових підручниках з економіки, автори розглядають наступні види ефективності:

- бюджетна ефективність;
- інвестиційна ефективність;
- соціальна ефективність;
- економічна ефективність;
- правова ефективність;
- інноваційна ефективність;
- ефективність інтеграції страхових компаній з банками.

Поняття бюджетної ефективності не має однозначного трактування нормативними документами та авторами наукових джерел, які досліджували зазначену проблему. Так, у «Методиці оцінки ефективності виконання інноваційних проєктів та діяльності технологічних парків» бюджетну ефективність інноваційного проєкту рекомендовано розраховувати, визначаючи відношення суми коштів, перерахованих у державний бюджет і зменшених на величину бюджетних інвестицій, до загального обсягу витрат на виконання інноваційного проєкту за звітний період.

Проте на думку А.Є. Никифорова, розрахунку бюджетної ефективності інноваційного проєкту центральними органами державної влади, позаяк не можливо визначити витрати, пов'язані зі прийняттям саме рішень щодо запровадження пільгового оподаткування інноваційної діяльності [1].

Значно розширений перелік показників із визначення вказаної характеристики, включаючи до нього, крім платежів у бюджет у розрахунку

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		19

на 1 грн. витрат ще й приріст або дефіцит бюджету й обсяги виконання державних і регіональних програм.

Проте за такого переліку рівень бюджетної ефективності залежить від великої кількості чинників, які безпосередньо не пов'язані з надходженням податків від інноваційної діяльності.

У новій економічній енциклопедії бюджетна ефективність (budgetary efficiency) чи ступінь участі держави у відповідних проєктах і програмах з огляду на витрати та доходи бюджетів усіх рівнів визначено як сальдо надходжень у бюджети та виплат їх у зв'язку з реалізацією цих проєктів і програм.

Наведене визначення не розмежовує поняття бюджетної ефективності та бюджетного ефекту, що призводить до пропонування розраховувати ефективність, як абсолютну величину (різницю між результатом та витратами ресурсів). А вона за змістом є відносною (відношення результату діяльності до витрат ресурсів на його одержання).

Бюджетний ефект характеризує фінансові наслідки реалізації інноваційної діяльності для державного та місцевого бюджетів. Його розраховують як різницю між фінансовими результатами цієї діяльності та витратами на неї. Таке визначення є найадекватнішим в теорії економічної ефективності. Проте воно не визначає суб'єкта діяльності, що його результати і витрати слід враховувати, – держави чи саме суб'єкта інноваційної діяльності.

В. Лапаєва зазначає, що трактування права лише як засобу досягнення економічної, політичної, ідеологічної тощо мети по суті означає недооцінку самостійності та соціальної цінності права як особливої соціальної регуляції. Адже право – це не просто інструмент досягнення мети. Воно є формою, яка опосередковує цю мету, надаючи їм правового характеру. При цьому право, як і будь-яка форма, виступає тут як обмеження, так як мета соціального змісту може бути визнана правом лише тією мірою, якою вона не суперечить

змісту та принципам самого права. Ця специфіка права впливає на процес правового регулювання як особливий вид соціальної регуляції [9].

З точки зору І. Самощенко та В. Нікітинського [23], ефективність права не тотожна наслідкам. Реальне положення, коли ніяких спеціальних змін те чи інше правове положення не породило, але з точки зору процесу управління воно виявляється ефективним хоча б тому, що було розраховане на запобігання будь-яким явищам, зокрема злочинам.

С. Марочкін зазначав, що ефективність норм, безумовно, пов'язана з їх реалізацією, але визначення ефективності тільки як відносин між результатом і метою норми є дещо спрощеним. Процес дії норм, її вплив на результат, засоби досягнення цього результату немовби залишаються у стороні. Слід враховувати, що ефективність – це властивість дій норм і передбачає нерозривну єдність зазначених елементів. Вони невід'ємні, співвідносні один з одним: як норма досягає мети лише в дії, так і дія сама собою не забезпечить ефективності без внутрішньої якості правових рішень [11].

В. Кудрявцев вважає, що аналіз соціальної ефективності права тісно пов'язаний із вивченням його соціальної обумовленості. Між цими двома явищами існує тісний двосторонній зв'язок. Якщо та чи інша норма права не зумовлена потребами життя, то навряд чи можна розраховувати на те, що її застосування забезпечить бажаний результат. Разом із тим тільки на основі вивчення ефективності чинного законодавства можна внести корисні пропозиції про подальше його вдосконалення [26].

Оцінка ефективності інтеграції діяльності страховиків і банків, з точки зору А.М. Єрмошенко, є ключовим етапом в досягненні стійких довгострокових взаємозв'язків між фінансовими інститутами, що діють у напруженому конкурентному середовищі. Така оцінка є можливою при поєднанні кількісного і якісного підходів. Для кількісної оцінки необхідною умовою є налагодження збору, обліку й аналізу даних, пов'язаних зі спільними операціями зазначених фінансових установ, особливо інформації

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		21

про чисельність клієнтів банку і страховика в розрізі їхніх категорій; чисельність клієнтів банку, які придбали фінансовий продукт страховика-партнера або спільний продукт; обсяги укладених договорів страхування через банківський канал продажу у розрізі видів договорів; аквізиційні й управлінські витрати за банківським каналом; витрати на врегулювання страхових зобов'язань за продуктами банківського страхування тощо. Якісний підхід реалізується за допомогою оцінок експертів на основі порівняння сукупності критеріїв або необхідних елементів для реалізації поставлених результатів співробітництва страховиків та банків і типів інтеграції [26].

Поділяючи погляди провідних вчених до визначення економічної ефективності, можна казати, що економічна ефективність – це максимальна вигода, яку можна отримати при мінімальних затратах в процесі економічної діяльності з урахуванням додаткових умов, які мають місце в момент визначення ефективності відповідного господарського заходу.

Під господарськими заходами можна розуміти введення нових видів продукції, укладення договорів з постачальниками, покупцями, придбання або модернізація нової техніки, збільшення виробництва продукції тощо.

В економічній літературі, характеризуючи ефективність використовують такі економічні категорії як «продуктивність» та «результативність», які також визначаються співвідношенням результатів та витрат.

Економічна ефективність – це таке співвідношення між ресурсами і результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва.

При цьому можливі три варіанти вказаного співвідношення: 1) ресурси і результати виражені у вартісній формі; 2) ресурси – у вартісній, а результати – у натуральній формі; 3) ресурси – у натуральній, а результати – у вартісній формі.

Крім факторів виробництва, рівень економічної ефективності визначається витратами виробництва і реалізації продукції, а також величиною доходу (прибутку).

Оцінка економічної ефективності проводиться шляхом зіставлення результатів виробництва з витратами.

Під результатами виробництва розуміють його корисний кінцевий результат у вигляді:

1) матеріалізованого результату процесу виробництва, вимірюваного обсягом продукції в натуральній і вартісній формах;

2) народногосподарського результату діяльності підприємства, який включає не тільки кількість виготовленої продукції, але й охоплює її споживчу вартість.

Кінцевим результатом виробничо-господарської діяльності підприємства за певний проміжок часу є чиста продукція, тобто новостворена вартість, а кінцевим фінансовим результатом комерційної діяльності – прибуток.

Ефективність виробництва можна класифікувати за окремими ознаками на такі види: за наслідками – економічна, соціальна та екологічна; за місцем отримання ефекту – локальна (госпрозрахункова) і народногосподарська; за ступенем збільшення (повторення) – первинна (одноразовий ефект) і мультиплікаційна (багаторазово – повторювана); за метою визначення – абсолютна (характеризує загальну величину ефекту або в розрахунку на одиницю витрат або ресурсів) і порівняльна (при виборі оптимального варіанту з декількох варіантів господарських або інших рішень).

Всі разом узяті види ефективності формують загальну інтегральну ефективність діяльності підприємства. Досягнення економічного або соціального ефекту пов'язано з необхідністю здійснення поточних і одноразових витрат. До поточних відносяться витрати, що включаються до собівартості продукції. Одноразові витрати – це авансовані кошти на

створення основних і приріст оборотних фондів у формі капітальних вкладень, які дають віддачу тільки через час.

Якщо в плановій економіці ефективність діяльності державного підприємства оцінювалася через призму співвідношення витрат і результатів, то в ринковій економіці поряд із зазначеним чинником, важливу роль відіграють інституційні механізми (правове середовище, інструменти кредитно-фінансової системи).

Ефективність як економічна категорія має дві сторони – якісну і кількісну. Якісна сторона відображає її логічний і теоретичний зміст, тобто сутність ефективності. Кількісна сторона розкриває дію закону економії часу при досягненні цілей суспільного виробництва в ході відтворювального процесу включаючи окремі його фази в тимчасовому та галузевому масштабі.

Головна мета підприємства в сучасних умовах – отримання максимального прибутку, що неможливо без ефективного управління капіталом. Пошуки резервів для збільшення прибутковості підприємства становлять основну задачу управлінця.

Очевидно, що від ефективності управління фінансовими ресурсами і підприємством цілком і повністю залежить результат діяльності підприємства в цілому. Якщо справи на підприємстві йдуть самопливом, а стиль управління в нових ринкових умовах не змінюється, то боротьба за виживання стає безперервною.

Економічна суть ефективності підприємства полягає в тому, щоб на кожну одиницю витрат добитися істотного збільшення прибутку. Кількісно вона вимірюється зіставленням двох величин: отриманого в процесі виробництва результату і витрат живої і матеріалізованої праці на його досягнення. Економічна ефективність безпосередньо пов'язана з фінансовою стійкістю підприємства.

В системі аналізу фінансового стану підприємства найважливіше значення приділяється питанням аналізу та оцінки фінансової стійкості,

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		24

оскільки стабільність і сталий розвиток підприємства є умовою його подальшого поступального розвитку та покращення показників діяльності.

Тому забезпечення економічної стабільності розвитку є серйозною проблемою для сучасної економіки, так як воно допомагає виявити не тільки внутрішньогосподарські можливості, але і значно впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Фінансова стійкість є мета оцінки реального фінансового стану підприємства, а пошук внутрішньогосподарських можливостей, засобів і способів її зміцнення визначає характер проведення та змісту економічного аналізу. Таким чином, фінансова стійкість – це гарантована платоспроможність і кредитоспроможність підприємства в результаті його діяльності на основі ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. У той же час – це забезпеченість запасів власними джерелами їх формування, а також співвідношення власних і позикових коштів – джерел покриття активів підприємства.

Ефективність проведення фінансового аналізу в значній мірі залежить від якості формованої і використовуваної інформації, способів оцінки її аналітичних можливостей, які повинні відповідати цілям економічного аналізу, а саме в обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень.

1.2. Основні показники оцінки економічної ефективності виробництва

Кожне підприємство уявляє собою складну економічну систему з безліччю різноманітних зв'язків і функцій. Тому рівень економічної ефективності їх функціонування може бути вимірний не лише одним показником, а системою показників, кожен з яких відображає різні сторони і функції виробництва.

Показники, за допомогою яких вимірюється як порівняльна, так і абсолютна ефективність, повинні відображати критерій економічної ефективності – рівень продуктивності суспільної праці, тобто найбільшу

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		25

економію суспільної праці на виробництво даного виду продукції. Цьому не відповідає жоден з можливих показників окремо.

Вимірювання ефективності виробництва передбачає встановлення критерію економічної ефективності, який повинен бути єдиним для всіх ланок економіки – від підприємства до народного господарства в цілому. Таким чином загальним критерієм економічної ефективності виробництва є зростання продуктивності суспільної праці.

В даний час економічна ефективність виробництва оцінюється на основі даного критерію, що виражається в максимізації зростання національного доходу (чистої продукції) на одиницю праці. На рівні підприємства формою єдиного критерію ефективності його діяльності може слугувати максимізація прибутку.

Ефективність виробництва знаходить конкретне кількісне вираження у взаємопов'язаній системі показників, що характеризують ефективність використання основних елементів виробничого процесу. Система показників економічної ефективності виробництва повинна відповідати наступним принципам:

- забезпечувати взаємозв'язок критерію і системи конкретних показників ефективності виробництва;
- визначати рівень ефективності використання всіх видів, застосовуваних у виробництві ресурсів;
- забезпечувати вимірювання ефективності виробництва на різних рівнях управління;
- стимулювати мобілізацію внутрішньовиробничих резервів підвищення ефективності виробництва.

Економічна ефективність відображає результати виробничо-фінансової діяльності. До показників економічної ефективності відносяться: прибуток, додана вартість, питомі витрати на одиницю вартості реалізованої продукції, рівень рентабельності та ін.

Представляє інтерес пропонована деякими авторами класифікація показників ефективності в залежності від параметрів діяльності. До них відносяться:

- 1) факторні параметри виробництва – характеризують забезпеченість основними і оборотними фондами, робочою силою;
- 2) результативні параметри виробництва – серед яких основними є виручка і прибуток, віднесені до факторним параметрам; в цю ж групу входять показники рентабельності, собівартості, матеріаломісткості, а також ділової активності;
- 3) фінансові параметри – які характеризують платоспроможність і фінансову стійкість підприємства;
- 4) показники специфічного характеру – ступінь завантаження виробничих потужностей, коефіцієнти вибуття і оновлення основних засобів, віддачу прибутком окремих технологічних ліній;
- 5) приростні параметри, які дозволяють оцінити розвиток підприємства в динаміці – темпи зростання за показниками попередніх груп, коефіцієнти еластичності.

Різноманіття показників оцінки економічної ефективності викликає необхідність їх систематизації та узагальнення, тобто проведення комплексної оцінки ефективності.

Під комплексним аналізом ефективності діяльності розуміється системне комплексне дослідження виробничої і комерційної діяльності, а також фінансового стану, що дозволяє провести всебічну оцінку діяльності підприємства, з метою визначення якості його діяльності.

Фінансовий стан характеризують багато показників, які можна, виходячи з їх призначення, об'єднати в наступні групи.

1. Показники платоспроможності: коефіцієнт абсолютної ліквідності; проміжний коефіцієнт покриття; загальний коефіцієнт покриття.

2. Показники фінансової стійкості: коефіцієнт власності (незалежності); частка позикових коштів; співвідношення позикових і власних коштів.

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		27

3. Показники ділової активності: загальний коефіцієнт оборотності; швидкість обороту; оборотність власних засобів.

4. Показники рентабельності: майно підприємства; власні кошти; виробничі фонди; довгострокові і короткострокові фінансові вкладення; власні та довгострокові позикові кошти; норма балансового прибутку; чиста норма прибутку.

Вихідними даними для розрахунку показників усіх цих груп в основному є дані бухгалтерського балансу підприємства та форми № 2.

Аналіз фінансового стану підприємства необхідний не тільки для того, щоб знати, в якому положенні знаходиться підприємство на той чи інший відрізок часу, але і для ефективного управління з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Існує і ряд інших показників, що характеризують ділову активність підприємства. Показники ділової активності необхідно наочно представляти в коефіцієнтах. У країнах з розвинутою ринковою економікою за найбільш важливими показниками ділової активності встановлюються нормативи по економіці в цілому і по галузях. Як правило, такі нормативи відображають середні фактичні значення цих коефіцієнтів.

Комплексним, інтегральним показником економічної ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства є рентабельність, яка показує абсолютний або відносний (у відсотках) розмір отриманого прибутку на 1 гривню поточних витрат або на 1 гривню використовуваних ресурсів (основних виробничих засобів, оборотних активів, власного і позикового капіталу, виручки від продажів).

Різниться загальна (сукупна) і розрахункова рентабельність. Загальна рентабельність визначається як відношення балансового (валового) прибутку до вартості виробничих ресурсів (основних виробничих засобів і нормованих оборотних активів), розрахункова рентабельність – як відношення чистого (розрахункової) прибутку до суми основних виробничих засобів і нормованих оборотних активів.

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		28

Рентабельність – це ступінь дохідності, вигідності, прибутковості бізнесу. Вона вимірюється за допомогою цілої системи відносних показників, що характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, комерційної, інвестиційної і ін.), вигідність виробництва окремих видів продукції та послуг. Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, характеризують остаточні результати господарювання, тому що їх величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами. Їх використовують для оцінки ефективності діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці і ціноутворенні.

1. Показники, що базуються на витратному підході, рівень яких визначається співвідношенням прибутку з витратами: рентабельність окремих видів продукції, рентабельність операційної діяльності, рентабельність інвестиційної діяльності та окремих інвестиційних проєктів, рентабельність звичайної діяльності;

2. Показники, що характеризують прибутковість продажів, рівень яких визначається співвідношенням прибутку з виручкою від реалізації продукції: рентабельність продажів окремих видів продукції, загальна рентабельність продажів;

3. Показники, в основі яких лежить ресурсної підхід і рівень яких визначають відношенням прибутку до загальної суми або окремим частинам авансованого капіталу: рентабельність сукупних активів або загальна рентабельність, рентабельність операційного капіталу, рентабельність основного капіталу, рентабельність оборотного капіталу, рентабельність власного капіталу та ін.

Залежно від того, що приймають в якості ефекту функціонування підприємства – обсяг виробництва (реалізації) продукції або фінансовий результат, – розрізняють показники виробничої ефективності та показники фінансової ефективності. В умовах планової системи економіки пріоритет віддавався показниками виробничої ефективності (продуктивності праці,

фондовіддачі основних засобів, матеріаловіддача та ін.). Ці показники характеризують не ефективність, а інтенсивність використання ресурсів. Якщо робиться неконкурентоспроможна, збиткова продукція і підприємство «працює на склад», то підвищення інтенсивності використання основних засобів, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів сприяє якнайшвидшому банкрутству підприємства.

З переходом до ринкової економіки змінюється трактування і ієрархія критеріїв ефективності, їх зміст. Оскільки основною метою підприємницької діяльності в умовах ринкових відносин є прибуток, то в якості критерію економічної ефективності виступає максимізація прибутку на одиницю витрат капіталу (ресурсів) при високому рівні якості праці та забезпеченні конкурентоспроможності продукції.

Тому, в якості результату для оцінки функціонування підприємства найкраще підходить прибуток, отримання якої є головною метою будь-якого суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки.

Для цієї мети можуть бути використані різні показники прибутку, які можна класифікувати таким чином.

1. За видами господарської діяльності розрізняють: прибуток від основної (операційної) діяльності, яка включає прибуток від реалізації продукції та інші операційні доходи і витрати; прибуток від інвестиційної діяльності; прибуток від фінансової діяльності.

2. За складом елементів розрізняють: маржинальний (валовий) прибуток; прибуток від реалізації продукції; загальний фінансовий результат звітного періоду до виплати відсотків і податків (брутто-прибуток); прибуток до оподаткування; чистий прибуток.

Маржинальний прибуток – це різниця між виручкою (нетто) і прямими виробничими витратами з реалізованої продукції.

Прибуток від реалізації продукції – це різниця між маржинальним прибутком і постійними витратами підприємства.

Брутто – прибуток включає фінансові результати (до виплати відсотків і податків) від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, позареалізаційні та надзвичайні доходи і витрати. Характеризує загальний фінансовий результат, зароблений підприємством для всіх зацікавлених сторін (держави, кредиторів, власників, найманого персоналу).

Прибуток до оподаткування – це результат після виплати відсотків кредиторам.

Чистий прибуток – це та сума прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства після сплати всіх податків, економічних санкцій та інших обов'язкових відрахувань.

3. Залежно від характеру діяльності підприємства виділяють прибуток від звичайної (традиційної) діяльності і прибуток від надзвичайних ситуацій, незвичайних для даного підприємства, яку треба виділяти з загального прибутку для вірної оцінки роботи підприємства.

4. За характером оподаткування розрізняють оподатковуваний прибуток і неоподаткований (пільговий) прибуток відповідно до податкового законодавства, яке періодично переглядається.

5. За ступенем обліку інфляційного чинника розрізняють номінальний прибуток і реальний прибуток, скоригований на темп інфляції у звітному періоді.

6. За економічним змістом прибуток ділиться на бухгалтерський та економічний. Бухгалтерський прибуток, визначається як різниця між доходами і поточними явними витратами, відображеними в системі бухгалтерських рахунків. Економічний прибуток відрізняється від бухгалтерського тим, що при розрахунку його величини враховують не тільки явні витрати, але і неявні, що не відображаються в бухгалтерському обліку (наприклад, витрати на утримання основних засобів, що належать власнику підприємства).

7. За характером використання чистий прибуток поділяється на капіталізований (нерозподілений) і споживаний. Капіталізований прибуток –

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		31

це частина чистого прибутку, що спрямовується на фінансування приросту активів підприємства. Споживаний прибуток – та його частина, яка витрачається на виплату дивідендів акціонерам підприємства.

Використання того чи іншого показника прибутку для оцінки ефективності роботи підприємства залежить від мети аналізу, а також від категорії зацікавлених осіб. Так, для визначення беззбиткового обсягу продажу і зони безпеки підприємства використовується маржинальний прибуток, для оцінки рівня прибутковості виробництва окремих видів продукції і визначення комерційної маржі – прибуток від реалізації продукції до виплати відсотків і податків, для оцінки прибутковості сукупного капіталу – загальна сума прибутку від усіх видів діяльності до виплати відсотків і податків, для оцінки рентабельності власного капіталу – чистий прибуток, для оцінки стійкості зростання підприємства – капіталізований (реінвестований) прибуток і ін.

Потрібно враховувати також неоднакову значимість того чи іншого показника прибутку для різних категорій зацікавлених осіб. Для власників підприємства важливий кінцевий фінансовий результат – чистий прибуток, який вони можуть вилучати у вигляді дивідендів або реінвестувати з метою розширення масштабів діяльності і зміцнення своїх ринкових позицій. Для кредиторів розмір чистого прибутку, який залишається власнику, не представляє інтерес. Їх цікавить загальна сума прибутку до сплати відсотків і податків, оскільки з неї вони отримують свою частину за позичений капітал. Державу ж цікавить прибуток після сплати відсотків до вирахування податків, оскільки саме вона служить джерелом надходження грошей до бюджету.

При цьому слід мати на увазі, що прибуток – це абсолютний фінансовий ефект і сам по собі він не може характеризувати рівень ефективності роботи підприємства без співвіднесення з авансованими або спожитими ресурсами.

Оцінити ефективність функціонування та ділову активність підприємства можна тільки за відносними показниками прибутковості або за

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		32

співвідношенням темпів зростання основних показників: сукупних активів (Такт), обсягу продажів ($T \text{ в рп}$) та прибутку ($Tп$):

$$100\% < \text{Такт} < T \text{ в рп} < Tп, \quad (1.2)$$

Перша нерівність ($100 < \text{Такт}$) показує, що підприємство нарощує економічний потенціал і масштаби своєї діяльності.

Друга нерівність ($\text{Такт} < T \text{ в рп}$) свідчить про те, що обсяг продажів зростає швидше економічного потенціалу. З цього можна зробити висновок про підвищення інтенсивності використання ресурсів на підприємстві.

Третя нерівність ($T \text{ в рп} < Tп$) означає, що прибуток підприємства зростає швидше обсягу реалізації продукції і сукупного капіталу, а це свідчить про підвищення рівня рентабельності продажу.

Дані співвідношення прийнято називати «золотим правилом економіки підприємства». Якщо дані пропорції дотримуються, то це свідчить про динамічність розвитку підприємства і зміцненні його фінансового благополуччя.

1.3. Фактори і резерви зростання економічної ефективності

Рівень економічної ефективності залежить від різноманіття взаємопов'язаних факторів. Для кожної галузі промисловості внаслідок її техніко-економічних особливостей характерні специфічні фактори ефективності [26].

Чинники зростання економічної ефективності підприємства можна класифікувати за наступними ознаками (рис 1.2).

Без інтенсифікації, прискорення виробництва, вдосконалення господарського механізму, впровадження повного госпрозрахунку, принципів самоокупності та самофінансування успішна діяльність підприємств неможлива.

Необхідно підвищити наукову обґрунтованість розроблюваних планів і нормативів, постійно аналізувати їх виконання; оцінювати ефективність використання ресурсів та обґрунтовувати оптимальні управлінські рішення. Все

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		33

це входить до числа завдань економічного аналізу господарської діяльності, який сформувався як самостійна галузь наукових знань в безпосередньому зв'язку з іншими спеціальними науками: управлінням, плануванням, обліком і статистикою.

Характерною рисою такого аналізу є дослідження економічних факторів, явищ і процесів. Аналіз діяльності підприємств забезпечує взаємопов'язане вивчення господарських явищ і процесів, їх становлення та розвитку, що відбуваються в них кількісних і якісних змін.

Рис. 1.2. Чинники зростання економічної ефективності підприємства

Другою характерною рисою економічного аналізу є об'єктивна і всебічна оцінка виконання планів, прийнятих підприємством і окремими його підрозділами, галузевими об'єднаннями. Особливість аналізу тут полягає в комплексному використанні матеріалів бухгалтерської, статистичної та інших

видів звітності. Тільки комплексне використання проведених і взаємопов'язаних даних дозволяє всебічно і цілком об'єктивно оцінити виконання планових завдань. Більше того, в процесі аналізу виконання планів може бути дана і критична оцінка самого плану, його обґрунтованості.

Третьою характерною рисою економічного аналізу є виявлення причин, позитивно і негативно вплинули на виконання замовлень – планів, вимір ступеня їх впливу.

Четвертою характерною рисою економічного аналізу є виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства, резервів, а також втрачених можливостей.

Результати роботи підприємств залежать від ряду факторів економічного, організаційного, технічного та технологічного характеру.

В економічних дослідженнях під фактором розуміють умови здійснення господарських процесів і причини, що впливають на них. Діяльність підприємств складна і багатогранна. Вона являє собою комплекс взаємопов'язаних господарських процесів, що характеризуються системою показників, які залежать від численних і різноманітних факторів.

Глибоке вивчення всього комплексу факторів, що вплинули на хід виконання планів і динаміку господарювання, дозволяє правильно оцінити результати роботи підприємств, виявляти і використовувати резерви зростання їх економічного потенціалу, підвищення ефективності суспільного виробництва.

Кожен фактор може складатися з ряду причин, які, у свою чергу, виступають як самостійні фактори з більшою чи меншою мірою дії на результати господарської, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств.

Фактори взаємопов'язані між собою і впливають на результати господарської та іншої діяльності підприємств у різних напрямках: одні – позитивно, інші – негативно, треті в існуючих умовах економічного розвитку є нейтральними. Причому негативна дія одних факторів може знизити або

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		35

нейтралізувати позитивний вплив інших. Все це вимагає вивчення як можна більшого числа факторів.

Щоб глибоко вивчити вплив факторів на господарську діяльність підприємства, необхідно забезпечити їх науково обґрунтовану класифікацію.

У першу чергу слід виділити:

- виробничо-економічні фактори необхідні для здійснення господарської діяльності (засоби праці, предмети праці і сама праця);

- техніко-економічні фактори (механізація і автоматизація виробничих, торгових та інших технологічних процесів, впровадження досягнень науки, техніки, передової технології і організації праці);

- соціально-економічні фактори (участь трудящих в управлінні підприємством, ініціатива новаторів виробництва, моральне стимулювання і зацікавленість працівників у результатах своєї праці тощо), рівень керівництва підприємством;

- соціально-психологічні фактори (внутрішні відносини, взаємна відповідальність і взаємовиручка, конфліктні ситуації тощо);

- фізіологічні чинники (санітарно-гігієнічні умови праці, поліпшення організації виробництва і праці, естетичний стан приміщень та ін.)

Фактори поділяються на інтенсивні та екстенсивні. Інтенсивні фактори пов'язані з найбільш ефективним використанням досягнень науково-технічного прогресу, передової технології. Вони забезпечують розвиток економіки за рахунок підвищення продуктивності суспільної праці, поліпшення використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, природних багатств країни. Екстенсивні фактори пов'язані з розширенням матеріально-технічної бази підприємств, додатковим залученням матеріальних і трудових ресурсів, розвитком економічного потенціалу,

За ступенем впливу на результати роботи фактори поділяються на основні і другорядні. До основних відносяться фактори, що мають вирішальний вплив на господарську діяльність підприємства в сформованих умовах.

За ступенем кількісного виміру впливу факторів на результатний показник вони поділяються на ті, що піддаються і ті, що не піддаються кількісній оцінці. Кількісний вимір впливу факторів на досліджуваний показник дозволяє вірно оцінити господарську діяльність підприємств.

За часом дії фактори бувають постійні, діючі безперервно весь досліджуваний період, і тимчасові, що діють певний період часу.

За охопленням своєю дією фактори бувають загальні, що діють у всьому народному господарстві, і специфічні, що діють в окремих галузях економіки чи на окремих підприємствах. До загальних чинників відносяться забезпеченість і використання матеріальних і трудових ресурсів, матеріально-технічної бази підприємств, до специфічних – місце розташування окремих підприємств, контингент обслуговуваних ними споживачів.

За ступенем деталізації фактори поділяються на прості, що є результатом дії однієї причини, і складні, що виникають під дією комплексу причин. До простих факторів можна віднести число днів в аналізованому, періоді, до складних – продуктивність праці працівників, що залежить від цілого ряду причин.

За способом визначення дії фактори бувають прямі, вплив яких визначається безпосередньо (без спеціальних розрахунків), і розрахункові, дія яких вимірюється за допомогою спеціальних прийомів і розрахунків.

За дією на результати господарської діяльності фактори можуть бути позитивні і негативні. Вивчення факторів, що позитивно вплинули на результати господарської діяльності, дозволяє повніше виявити резерви збільшення економічного потенціалу та поліпшення його використання, успішного виконання планів, стабільного економічного розвитку. Аналіз факторів, що негативно вплинули, попереджає їх виникнення, сприяє усуненню недоліків в роботі.

За характером дії фактори поділяються на об'єктивні, не залежні від діяльності підприємств, і суб'єктивні, що залежать від працівників

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
						37
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

підприємств, результатів їх роботи. Прикладом об'єктивних факторів є зміна за рішенням державних органів відпускних цін на сировину, матеріали, паливо, продукцію і товари, тарифів і ставок за послуги і ін. До суб'єктивних факторів належать ефективність використання матеріальних і трудових ресурсів, матеріально-технічної бази, рівень економічної роботи на підприємстві та ін.

Фактори, в тій чи іншій мірі визначають розвиток будь-якого підприємства, відрізняються не тільки різноманіттям, але і взаємопов'язаністю і взаємообумовленістю. Практично неможливо ідентифікувати якийсь фактор, який був би абсолютно незалежним, незв'язаним з іншими.

Зв'язки можуть бути різними.

Зв'язок економічних явищ – спільна зміна двох або більше явищ. Серед багатьох форм закономірних зв'язків явищ важливу роль грає причинний, сутність якого полягає в породженні одного явища іншим. Такі зв'язки називаються детерміністськими або причинно-наслідковими.

Кількісна характеристика взаємопов'язаних явищ здійснюється за допомогою ознак (показників). Ознаки, що характеризують причину, називаються факторними (незалежними, екзогенними); ознаки, що характеризують наслідок, називаються результативними (залежними). Сукупність факторних та результативних ознак, пов'язаних одним причинно-наслідковим зв'язком, називається факторною системою.

Класифікація факторів, що визначають економічні категорії та показники, є основою класифікації резервів.

В економіці розрізняють два поняття резервів: резервні запаси (сировини, матеріалів), наявність яких необхідна для безперервного планомірного розвитку господарства, і резерви як ще не використані (можливості зростання виробництва, поліпшення його якісних показників).

Поняття резервів зводиться часто до зниження втрат у використанні ресурсів.

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		38

Резерви – невикористані можливості зниження поточних і авансованих витрат матеріальних, трудових і фінансових ресурсів при даному рівні розвитку продуктивних сил і виробничих відносин.

Усунення всякого роду втрат і нераціональних витрат – це один з шляхів використання резервів.

Інший шлях пов'язаний з великими можливостями прискорення науково-технічного розвитку як головного важеля підвищення інтенсифікації та ефективності виробництва. Таким чином, резерви в повному обсязі можна виміряти розривом між досягнутим рівнем використання ресурсів і можливим рівнем, виходячи з накопиченого виробничого потенціалу підприємства.

Класифікація резервів можлива за різними ознаками.

Основна ознака класифікації виробничих резервів – за джерелами підвищення ефективності виробництва, які зводяться до трьох основних груп: доцільна праця, предмет праці і засоби праці. Значить, в процесі виробництва слід розрізняти: матеріальні чинники, або засоби виробництва, і особистий фактор, або робочу силу. Науково обґрунтована організація виробничого процесу вимагає пропорційної наявності та використання матеріальних (засобів праці і предметів праці) і трудових ресурсів. Обсяг виробництва лімітується тими факторами або ресурсами, наявність яких мінімальна.

Під виробничою потужністю підприємства розуміється максимально можливий випуск продукції за якістю та кількістю в умовах найбільш ефективного використання всіх засобів виробництва і праці, наявних у розпорядженні підприємства.

Максимально можливий – це означає: при досягнутому і наміченому рівні техніки, технології, при повному використанні обладнання, передових формах організації виробництва, праці, господарювання. На відміну від виробничої потужності виробничий потенціал підприємства характеризується оптимальним в даних умовах науково-технічного прогресу

використанням всіх виробничих ресурсів, як застосовуваних, так і споживаних.

Сукупний резерв підвищення ефективності виробництва на підприємствах визначається різницею між виробничим потенціалом і досягнутим рівнем випуску продукції.

Залежно від джерел утворення розрізняють зовнішні і внутрішньовиробничі резерви. Під зовнішніми резервами розуміються загальні народногосподарські, а також галузеві та регіональні резерви.

Використання виробничих і фінансових ресурсів підприємства може мати як екстенсивний, так і інтенсивний характер. Екстенсивне використання ресурсів та екстенсивний розвиток орієнтуються на залучення у виробництво додаткових ресурсів.

Інтенсифікація економіки полягає насамперед у тому, щоб результати виробництва зростали швидше, ніж витрати на нього, щоб залучати у виробництво менше ресурсів, а віддача від них була б більша.

Базою інтенсивного розвитку є науково-технічний прогрес. Аналіз ступеня інтенсифікації виробництва, тобто основи ефективності, вимагає розробки класифікації резервів екстенсивного та інтенсивного розвитку.

Для практики пошуку резервів важливе значення має класифікація їх за факторами і умовами інтенсифікації і підвищення ефективності господарської діяльності.

Науково-технічний рівень виробництва і продукції включає резерви підвищення прогресивності і якості продукції та техніки, що застосовується, ступеня механізації і автоматизації виробництва, технічної та енергетичної озброєності праці, прогресивності застосовуваних технологій, прискорення впровадження нової техніки і заходів науково-технічного розвитку.

Організація виробництва і праці включають такі резерви, як: перевищення рівня концентрації, спеціалізації і кооперування, скорочення тривалості виробничого циклу, забезпечення ритмічності виробництва, скорочення і повна ліквідація виробничого браку; забезпечення принципів

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		40

наукової організації праці; підвищення кваліфікації працівників та її відповідність технічним рівнем виробництва. Підвищення рівня управління і методів господарювання означає вдосконалення виробничої структури підприємства.

Значні резерви є в поліпшенні соціальних умов роботи і життя трудового колективу, стану промислової естетики і культури виробництва, дбайливе ставлення до природи та раціональне використання природних ресурсів, у вдосконаленні зовнішньоекономічних зв'язків підприємства.

Відповідно до класифікації резервів за найважливішими факторами підвищення інтенсифікації та ефективності виробництва, підприємства планують шляхи пошуку та мобілізації резервів, тобто складають плани організаційно-технічних заходів по виявленню і використанню резервів.

Класифікують резерви також за кінцевими результатами, на які вони впливають. Розрізняють резерви: підвищення обсягу виробництва продукції, вдосконалення структури та асортименту виробів, поліпшення якості, зниження собівартості продукції за елементами витрат, за статтями витрат, або за центрами відповідальності; резерви підвищення прибутковості продукції, зміцнення фінансового становища і підвищення рівня рентабельності.

При зведеному підрахунку резервів важливо виключити дублювання і подвійний розрахунок. Наприклад, резерви збільшення обсягу та підвищення якості продукції, а також резерви зниження собівартості одночасно є резервами підвищення прибутку та рівня рентабельності.

Для раціональної організації пошуку резервів важливе значення має їх групування по стадіях процесу відтворення (постачання, виробництво і збут продукції), а також за стадіями створення та експлуатації виробів (передвиробнича стадія – конструкторська і технологічна підготовка виробництва; виробнича стадія – освоєння нових виробів і нових технологій у виробництві; експлуатаційна стадія – споживання виробів).

За ознакою терміну використання резерви поділяються на поточні (реалізовані протягом даного року) і перспективні (які можна реалізувати в більш далекій перспективі).

За способами виявлення резерви поділяються на явні (ліквідація очевидних втрат і перевитрат) і приховані, які можуть бути виявлені шляхом глибокого економічного аналізу, його особливих методів, наприклад, порівняльного міжгосподарського аналізу, функціонально – вартісного аналізу та ін.

Можливі й інші принципи класифікації резервів. Їх необхідність випливає з конкретних умов і завдань кожного підприємства. Одним з основних завдань аналізу господарської діяльності на підприємстві є виявлення як невикористаних, так і знову виниклих резервів поліпшення роботи у господарських ситуаціях які змінюються. У сучасних умовах важко, а часом і неможливо, передбачити використання всіх резервів. Крім того, протягом тривалого звітного періоду нерідко виникають негативні фактори, які можуть істотно гальмувати хід виконання плану.

Тому в механізмі пошуку резервів важливе місце займає передовий досвід, який дозволяє сформулювати певні умови раціоналізації виявлення і мобілізації резервів. До таких умов можна віднести:

- виявлення провідної ланки в підвищенні ефективності виробництва, тобто виявлення тих витрат, які становлять основну частину собівартості продукції і які можуть дати велику економію при мінімальних умовах;
- виділення «вузьких місць» у виробництві, які лімітують темпи зростання виробництва і зниження собівартості продукції;
- врахування типу виробництва; наприклад, в масовому виробництві аналіз резервів рекомендується вести в послідовності – виріб, вузол, деталь, операція; в одиничному виробництві – за окремими операціями виробничого циклу;
- одночасний пошук резервів по всіх стадіях життєвого циклу об'єкта або виробу;

– визначення комплексності резервів з тим, щоб економія матеріалів, наприклад, супроводжувалася економією праці і часу використання обладнання, тільки в цьому випадку можливий випуск додаткової продукції.

Є відмінності в таких поняттях, як «вимір резервів», тобто розрахунок їх величини по кожному виду і оцінка реальної їх величини, тобто визначення їх реальної збалансованої суми з урахуванням дійсних можливостей даного підприємства. У загальній сумі резервів слід виключати дублювання резервів, якщо вони діють одночасно в тісному взаємозв'язку з видачою єдиного загального приросту результату господарської діяльності (збільшення випуску продукції може бути досягнуто за рахунок зниження або повної ліквідації втрат робочого часу, тобто трудовий резерв, плюс зниження або ліквідація втрат машинного часу, плюс економія матеріальних ресурсів).

Таким чином, аналіз повинен бути спрямований на виявлення причин невикористання запланованих резервів, а також на виявлення нових резервів з різним терміном дії.

1. На роботу підприємства впливає величезна кількість різноманітних факторів. Для більш успішної роботи підприємству необхідно вміти правильно класифікувати фактори і виявляти напрям їх впливу на результативний показник.

2. Для більш раціональної організації вивчення впливу факторів підприємство об'єднує їх у факторні системи. При цьому, стохастичне моделювання дозволяє реалізовувати факторний аналіз в широкому сенсі, а детерміноване моделювання – лише у вузькому сенсі.

3. Однією з найбільш важливих завдань економічного аналізу на будь-якому підприємстві в умовах конкурентної боротьби є пошук і своєчасне використання резервів як найважливіша умова виживання і розвитку господарюючого суб'єкта підприємства в конкретний момент часу розраховатися з кредиторами за короткостроковими платежами власними засобами.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо ці показники не виходять за рамки таких граничних значень: коефіцієнт абсолютної ліквідності 0,2 – 0,25; проміжний коефіцієнт покриття 0,7 – 0,8; загальний коефіцієнт покриття 2,0 – 2,5.

Показники фінансової стійкості характеризують ступінь захищеності залученого капіталу. Ці показники, як і попередні, розраховуються на основі даних бухгалтерського балансу підприємства.

У країнах з розвинутою ринковою економікою встановлені наступні їх граничні значення: коефіцієнт власності (незалежності) не нижче 0,7; коефіцієнт позикових коштів не вище 0,3; співвідношення позикових і власних коштів не вище 1.

Висновки до розділу 1

Ефективність – це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо спожиті ресурси). Якщо при цьому врахувати, що результати виробництва не лише є різноманітними, але й можуть бути представлені в різних формах: вартісній, натуральній, соціальній, то стає очевидною необхідність в ідентифікації категорії ефективності відповідно до тих аспектів діяльності підприємства, які важливо проаналізувати й оцінити.

Економічна ефективність – це досягнення підприємством найбільших результатів за найменших затрат живої та уречевленої праці.

Економічна ефективність є конкретною формою дії закону економії часу. За капіталістичним способом виробництва узагальнюючий показник економічної ефективності – норма прибутку.

					БЕП 31.18.001. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		44

Для підприємств у розвинутих країнах Заходу основною метою стає максимізація не прибутку, а чистого доходу на одного зайнятого, що не виключає необхідності використання показника норми прибутку.

Конкретнішими показниками економічної ефективності є продуктивність і фондомісткість праці, фондівіддача і фондомісткість продукції, матеріалівіддача і матеріаломісткість продукції, економічна ефективність капітальних вкладень, нової техніки, енергомісткість продукції та ін.

Основні напрями зростання економічної ефективності в Україні: суттєве зниження енергомісткості (витрати енергії на одиницю продукції приблизно в 2,5-3 рази перевищують аналогічні витрати у розвинутих державах світу, нафти – у 8-10 разів), матеріаломісткості (витрати матеріалів та ресурсів в Україні на одиницю продукції в 2-2,5 рази перевищують аналогічні показники у країнах Заходу), зростання фондівіддачі тощо.

РОЗДІЛ 2
ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТАН
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН»

2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища

Кондитерська промисловість – це галузь харчової промисловості, підприємства якої виготовляють кондитерські вироби, та є однією з важливіших галузей харчової промисловості України.

Сировиною для них є продукція цукрової, борошномельно-круп'яної, молочної та інших галузей господарства.

В Україні ринок кондитерських виробів сформувався досить давно. Наявність у країні сировини, а саме борошна й цукру, є передумовою формування та подальшого розвитку протягом XX – XXI ст. потужної кондитерської промисловості.

Але в останні роки кондитерський ринок України сильно змінився, з'явилися нові лідери виробники, споживачі вже по-іншому ставляться до вибору продукції.

Обсяг виробництва кондитерської промисловості становить 3 % ВВП країни. Частка України світовому ринку (93 млрд USD) досягає 1%. Виробнича потужність галузі становить 1,5 млн т. [30], але виробничий потенціал України використовується не в повному обсязі.

До 2018 р. в різних регіонах України функціонувало більше 100 кондитерських підприємств, що обумовило високий рівень конкуренції на ринку [16]. За таких умов виникає необхідність безперервного розвитку підприємства, підвищення якості виробів, постійного оновлення асортименту, що задовольнило би потреби споживачів.

За даними Державної служби статистики України [16] кондитерське виробництво є одним з найбільших сегментів харчової промисловості.

Фахівці з аналізу ринку кондитерських виробів України, поділяють їх

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		46

на цукристі, шоколадні та борошняні (рис. 2.1).

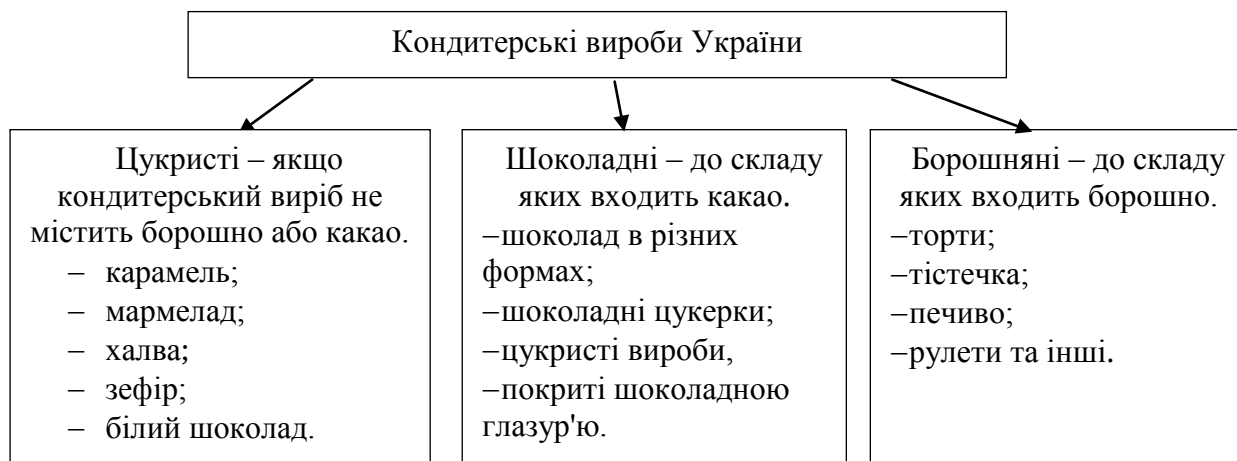

Рис. 2.1. Види кондитерських виробів України

В Україні виробляється широкий асортимент кондитерської продукції, тому за даними Державної служби статистики України [16] було проаналізовано динаміку виробництва вітчизняних солодошів за період 2011 – 2020 роки та складено таблицю 2.1. по трьох основних однорідних товарних групах:

- 1) борошняні кондитерські вироби;
- 2) какао, продукти з нього та шоколадні кондитерські вироби;
- 3) цукор та цукрові кондитерські вироби.

Таблиця 2.1

Виробництво кондитерської продукції за період 2011–2020 роки [31]

Найменування продукції	Кількість виробленої промислової продукції (валове виробництво) за									
	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	2018 ¹	2019 ¹	2020 ¹
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Печиво солодке (уключаючи сендвіч-печиво; крім частково чи повністю покритого шоколадом або іншими сумішами, що містять какао)	229	241	237	184	167	163	177	171	159	156

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вафлі та вафельні облатки (уключаючи солоні; крім частково чи повністю покритих шоколадом або іншими сумішами, що містять какао)	65,4	72,4	74,6	54,3	47,9	49,5	51,0	51,2	52,6	56,0
Шоколад у брикетах, пластинах чи плитках (крім шоколаду з начинкою, шоколаду з додаванням зерен зернових культур, фруктів чи горіхів та шоколадного печива)	19,1	22,0	27,5	21,8	16,5	16,5	18,6	22,2	24,7	24,0
Цукерки шоколадні (крім цукерок із вмістом алкоголю, шоколаду в брикетах, пластинах чи плитках)	147	143	130	86,4	59,5	52,3	53,3	53,4	66,6	70,7
Вироби кондитерські з цукру чи його замінників, з вмістом какао (уключаючи шоколадну нугу; крім білого шоколаду)	123	117	105	83,5	77,2	70,3	70,4	64,4	47,0	28,4
Карамелі, тофі (ірис) та солодощі аналогічні	87,8	85,1	74,4	70,5	83,7	75,6	78,2	75,1	77,6	к / с
Цукерки варені	36,7	35,8	34,3	26,6	27,3	29,3	23,0	21,6	29,3	к / с

Закінчення табл. 2.1.

Гумки, фруктові желе та фруктові пасти у вигляді кондитерських виробів з цукру (крім жувальної гумки)	46,6	50,7	43,8	39,1	39,0	39,7	41,0	44,2	47,7	46,5
---	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

¹Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Розроблено автором з статистичних даних [16]

За показниками 2019 р. мучна (борошняна) кондитерська продукція в Україні посідає перше місце за рівнем споживання, маючи 10,5 кг на душу населення в рік, шоколад посідає друге місце (6,4 кг), цукриста кондитерська продукція – третє (5,1 кг) [16].

Серед кондитерських виробів найбільшою популярністю серед українців користуються (щодо продажів у грошовому вираженні) мучні, маючи 46%, шоколад та продукти зі вмістом какао (43,0%), а найменшою – цукристі без какао (11%). Мучні та шоколад генерують понад 70% продажів ринку солодошів. Отже, одними з особливостей українського кондитерського ринку є виробництво та споживання всього спектру кондитерської продукції, але перевагою користуються виготовлення та попит солодошів з борошна.

Асортимент кондитерських виробів, представлених на ринку збуту, становить понад 1 млн. найменувань. За насиченістю ринок кондитерських виробів України практично нічим не відрізняється від ринку європейських країн.

Більше 95% ринку займають товари вітчизняних підприємств. Однак рівень споживання кондитерських виробів в Україні значно нижче, ніж у країнах Європейського Союзу. Порівнюючи попит більш популярних борошняних кондитерських виробів в Україні та Нідерландах, можна зробити висновок, що показник в Україні нижче на 18,6%, оскільки в Нідерландах

складає 12,9 кг на душу населення на рік. Щодо споживання шоколадних виробів, то в Україні попит у 1,6 разів менше, ніж у Швейцарії, де середньорічне споживання складає 10,5 кг на душу населення. За іншою кондитерською продукцією Україна поступається Швеції на 34,4%, де середньорічне споживання становить 7,8 кг на душу населення [30]. Це обумовлено низьким рівнем доходу порівняно з європейськими країнами.

Для об'єктивної оцінки масштабів ринку кондитерської продукції використано натуральні показники, оскільки вартісна їх оцінка внаслідок підвищення цін та надмірних інфляційних процесів не відображає реальної ситуації економічної кон'юнктури.

Кондитерські вироби не є предметами першої необхідності в Україні. Найчастіше продукцію купують як подарунок, для підняття настрою або швидкого перекусу та поповнення енергії. Це спонукає виробників робити в рекламі емоційний акцент для прийняття рішення про покупку. Також важливим фактором під час вибору кондитерських виробів є виробник, адже перевага з боку українського покупця зазвичай віддається вітчизняному.

Переваги кондитерських виробів України обумовлені наступними чинниками:

- ціна – вітчизняні вироби доступніші та дешевші, ніж імпорتنі;
- якість – українські компанії пропонують широку низку продукції високої якості відповідно до вимог міжнародних стандартів системи менеджменту якості ISO 9000 та ISO 9001, а також системи менеджменту безпеки продуктів харчування ISO 22000; компанії мають розвинену систему контролю якості та безпеки як щодо сировини, так і щодо готової продукції на всіх етапах виробництва, що підтверджується відповідним сертифікатом та маркуванням про проходження добровільної сертифікації продукції;
- «Made in Ukraine» – вироблення тренду в Україні, з 2013 р. українці підтримують імідж вітчизняних кондитерів.

Сьогодні українські солодощі активно експортуються до Естонії, Казахстану, Білорусії, Молдови, Азербайджану, Грузії, Туркменістану та

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		50

Латвії. З країн ЄС великим попитом користується продукція в Литві та Польщі. Збільшується збут продукції Німеччину, Америку, Монголію, а також Ірак та Японію.

Але в останні роки обсяги експорту знижуються. У таблиці 2.2. розглянемо структуру експорту кондитерської промисловості України за період 2011 – 2020 роки.

Таблиця 2.2

Експорт кондитерської промисловості

Найменування продукції	Експорт, млн. тонн									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
цукор і кондитерські вироби з цукру	241,9	341,2	259,4	147,1	169,5	352	417,4	366,9	254,4	250,3
какао та продукти з нього	675,7	662,3	556,8	322,9	187,3	162,2	183,7	204,1	204,6	201,4

Розроблено автором з статистичних даних [16]

Незважаючи на те, що більше 95% ринку кондитерської продукції займають вітчизняні товари, продукція з країн-імпортерів також користується постійним попитом серед споживачів, а її кількість також зростає.

У таблиці 2.3. розглянемо структуру імпорту кондитерської промисловості України за період 2011 – 2020 роки.

Таблиця 2.3

Імпорт кондитерської промисловості

Найменування продукції	Імпорт, млн. тонн									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
цукор і кондитерські вироби з цукру	230,7	83,5	88,3	59,3	34,8	56,2	47,6	67,1	70,5	74,1
какао та продукти з нього	491,8	449,6	460,7	358,8	193,5	217,1	236,2	306,7	327,1	375,9

Розроблено автором з статистичних даних [16]

Сьогодні на українському ринку представлені іспанські, польські, турецькі, німецькі й голландські, бельгійські, австрійські солодоші тощо. Імпортовані товари мають конкурентоспроможні якість та ціну. У 2016 р. було імпортовано більше 40 тис. т кондитерських виробів, а з листопада 2019 р. по січень 2020 р. частка імпортованих солодошів в Україні збільшилась майже вдвічі завдяки зниженню курсу долара [30].

Українці стали витратити на їжу майже вдвічі більше, ніж п'ять років тому – витрати на продовольство виросли на 75%. При цьому 12% всього бюджету віддають за солодоші. Останні декілька років ринок кондитерських виробів в Україні активно розвивається.

Про це свідчить той факт, що українські виробники солодошів традиційно входять до світових топ-рейтингів кондитерів.

Одним із визнаних на світовому рівні рейтингів кондитерських компаній є рейтинг видання Candy Industry Magazine, котрий базується на оцінці таких факторів як чистий обсяг продажів компанії, кількість працівників та кількість заводів – Global Top 100 Candy Companies.

У 2020 р. до нього потрапили чотири українські кондитерські компанії: "Roshen", "ABK", "Millennium" та "Konti". Це досить добрий результат: кращі показники наразі мають кондитерські галузі лише двох західноєвропейських країн – Німеччини (13 підприємств) та Швейцарії (6 підприємств) [30].

Позиції українських кондитерських підприємств у рейтингу Global Top 100 Candy Companies представлено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Позиції українських кондитерських підприємств у рейтингу Global Top 100 Candy Companies

Підприємство	2016	2017	2018	2019	2020
«Roshen»	22	24	25	27	27
«ABK»	-	67	64	-	65
«Millennium»	-	-	-	-	74
«Konti»	38	43	43	44	80

Розроблено автором з статистичних даних [30]

Сталої позиції у межах 22-27 позначок дотримується компанія «Roshen».

Компанія «Konti», мала добрі результати, у 2016-2019 рр. вона посідала 38-44 позиції, однак у 2020 р. різко опустилася до 80-ої.

Компанія «ABK» періодично зникала з рейтингу, а «Millennium» з'явилася у ньому лише цього року. Факт того, що останнім часом у світових рейтингах були присутні від 2 до 4 українських кондитерських підприємств дає підстави вважати, що вітчизняна кондитерська галузь є достатньо конкурентоспроможною та її продукція користуватиметься попитом на ринку Західної Європи [30].

У лідерах рейтингу – корпорації Mondelez International (3-тє місце) і Nestle (6-тє місце), які володіють вітчизняними брендами «Світоч» і «Корона».

Конкуренція на внутрішньому ринку солодощів досить велика. У галузі налічується близько 750 підприємств. Великим виробникам з часткою ринку в 10% доводиться боротися за увагу покупця з невеликими місцевими операторами і торговими мережами з власними пекарнями. Причина такої активності в тому, що українці – ласуни.

Смакові переваги українців різняться за віковими категоріями – молодь більшою мірою споживає батончики і шоколадки, люди середнього віку та пенсіонери більше люблять борошняну продукцію. Водночас у всіх категорій споживачів активним попитом користуються цукерки і печиво на вагу.

За оцінками експертів список найвагоміших українських виробників кондитерської продукції складають компанії «Roshen», «ABK», «БісквітШоколад», «Монделіс Україна», «Грона», «Конті», «КФ Лагода», «Жако» [30].

Основними лідерами на кондитерському ринку сьогодні є наступні підприємства (табл. 2.5).

Лідери вітчизняного кондитерського виробництва

Характеристика	Підприємство
1	2
Кондитерська корпорація «Рошен»	
Інформація про підприємство	Найбільший український виробник кондитерських виробів. У склад входять Київська, Вінницька, Маріупольська та Кременчуцька кондитерська фабрики
Спеціалізація	Понад 320 найменувань кондитерської продукції, наприклад шоколадні та желейні цукерки, карамель, тістечка та торти, шоколадні плитки та батончики, печиво, вафлі, бісквітні рулети, ірис. Загальний обсяг виробництва продукції сягає близько 300 тисяч тон на рік.
Країни, куди експортується продукція	США, Канада, Європа, Ізраїль, Грузія, Китай, Японія, Корея, Казахстан, Вірменія та інші країни.
Конкурентні переваги	Довіра та лояльність споживачів, репутація бренду, якість продукції, інвестування в обладнання, висококваліфікований персонал, найновіші технології, PR на високому рівні, розміщення у столиці, великий досвід на ринку кондитерських виробів, сертифікат ISO.
Компанія «АВК»	
Інформація про підприємство	Була заснована у 1991 року, але як повноцінний концерн сформувалася в 1996 році, через те, що компанія послідовно придбала 5 фабрик (у Донецьку, Дніпропетровську, Луганську, Мукачеві). Основний завод АВК розташований у місті Дніпро. Компанія має сертифікати відповідно до міжнародної системи менеджменту якості ISO 9000, ISO 22000. У 2017 році отримали міжнародний стандарт IFS, що дає змогу продавати солодощі у Європейському Союзі.
Спеціалізація	Шоколад, шоколадні цукерки, злакові солодощі та снеки, желейно-жувальні смаколики та інше.
Країни, куди експортується продукція	Чехія, Німеччина, Нідерланди та Іспанія.
Конкурентні переваги	Виготовлення на сучасному високотехнологічному обладнанні, залучення як українського та іноземного капіталу, якість продукції, інвестиції в розробку новітніх продуктів для українського ринку, PR менеджмент на високому рівні, інноваційні розробки, високваліфіковані кадри, катується на зовнішньому ринку. 25%
ПрАТ «Домінік»	
Інформація про підприємство	Існує 80 років. За цей час вона стала потужним конкурентоспроможним підприємством, на якому працює близько 2700 осіб. У 2000 році американський інвестиційний фонд Sigma Bleyzer почав тісно співпрацювати з компанією Полтавакондитер, а вже наприкінці 2003 року компанія увійшла в п'ятірку лідерів за обсягами виробництва.

1	2
Спеціалізація	Печиво та шоколад Конкурентні переваги Іноземні інвестиції, висока якість продукції, PR на високому рівні, високотехнологічні лінії, висококваліфікований персонал, відповідний контроль якості продукції.
Країни, куди експортується продукція	Казахстан, Литва, Азербайджан, Литва, Молдова, Грузія, Казахстан
Конкурентні переваги	Іноземні інвестиції, висока якість продукції, PR на високому рівні, високотехнологічні лінії, висококваліфікований персонал, відповідний контроль якості продукції.
КОНТІ	
Спеціалізація	Виробляє всі сегменти. Особливо борошняні кондитерські вироби (до 70% виробництва).
Інформація про підприємство	«Кондитерські технології та інвестиції» засновано 1996 року. До складу входять 4 фабрики (Донецька, Костянтинівська, Горлівська, Курська). На початку 2004 року Київ-Конті купила Курську кондитерську фабрику «Кондитер-Курск» (Росія).
Країни, куди експортується продукція	Німеччина, Ізраїль, Польща, Латвія, Греція, Ірак, Ємен, Азербайджан, Грузія, Естонія та інші.
Конкурентні переваги	Активна інвестиційна політика, обумовлює лідерство на кондитерському ринку, впровадження інноваційних технологій (у виробництві, продажах, логістиці, IT), PR на високому рівні, модернізація виробничих потужностей, сертифікат ISO
Корпорація «Бісквіт шоколад»	
Інформація про підприємство	Корпорація була створена у 2004 році і стала однією з найбільших кондитерських підприємств в Україні. Вона об'єднала засновану в 1896 році найстарішу кондитерську фабрику «Харків'янка» і засновану в 1935 р Харківську бісквітну фабрику.
Спеціалізація	Борошняні та цукристі кондитерські вироби
Країни, куди експортується продукція	Країни СНД, Західна Європа, Близький Схід, Америка та Китай.
Конкурентні переваги	Репутація бренду, мотивація працівників (мають акції підприємства), високоякісна продукція, збільшення різновидів продукції, сертифікат ISO, досвід роботи на зовнішніх ринках.
Світоч – Нестле	
Інформація про підприємство	У 1998 році швейцарська компанія Nestle придбала львівську фабрику «Світоч». Це призвело до нових маркетингових технологій та оновлення маркетингової стратегії і дизайну упаковки.
Спеціалізація	Приблизно 100 найменувань «кондитерських виробів»
Країни, куди експортується продукція	Казахстан, Киргизстан, Литва, Білорусь, Грузія

Закінчення таблиці 2.5

1	2
Конкурентні переваги	Відомість бренду, інвестиційні потоки, сучасний менеджмент та маркетинг, зарубіжне обладнання та технології, висока якість продукції.
Компанія «Монделіс Україна»	
Інформація про підприємство	«Монделіс Україна» належить до групи компаній Mondelez International. До 2014 року компанія мала назву «Крафт Фудз Україна». В 1994 році компанія придбала кондитерську Тростянецьку шоколадну фабрику і у 1995 році випустив шоколад під назвою «Корона». На сьогодні в компанію інвестовано 75 млн. доларів.
Спеціалізація	Молочний та чорний шоколад найвищого гатунку (більше 32% загального обсягу ринку). Бренди: «Корона», MILKA; «Ведмедик «Барні», TUC, «Belvita! Добрий Ранок!»; «ЛЮКС»; DIROL.
Країни, куди експортується продукція	Молдова, Білорусь, Грузія, Вірменія та Азербайджан, Казахстан, Узбекистан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан та Монголія.
Конкурентні переваги	Іноземні інвестиції до 200 млн. дол., PR на високому рівні (агресивна реклама), напрацьовані правила та процедури ведення бізнесу.

Основними проблемами розвитку кондитерської промисловості сьогодні є наступні:

- девальвація гривні;
- обмежена інвестиційна діяльність;
- зниження попиту на продукції кондитерської галузі (через зниження доходів населення);
- зростання вартості сировини, яку виробники імпортують;
- проведення бойових дій на сході України, анексія Криму;
- загострення конкуренції, внаслідок встановлення зони вільної торгівлі між ЄС та Україною;
- скасування мит на імпорт кондитерських виробів з країн ЄС призведе до збільшення імпорту та ін.

Експерти з кондитерського виробництва розглядають наступні перспективи розвитку галузі (рис. 2.2).

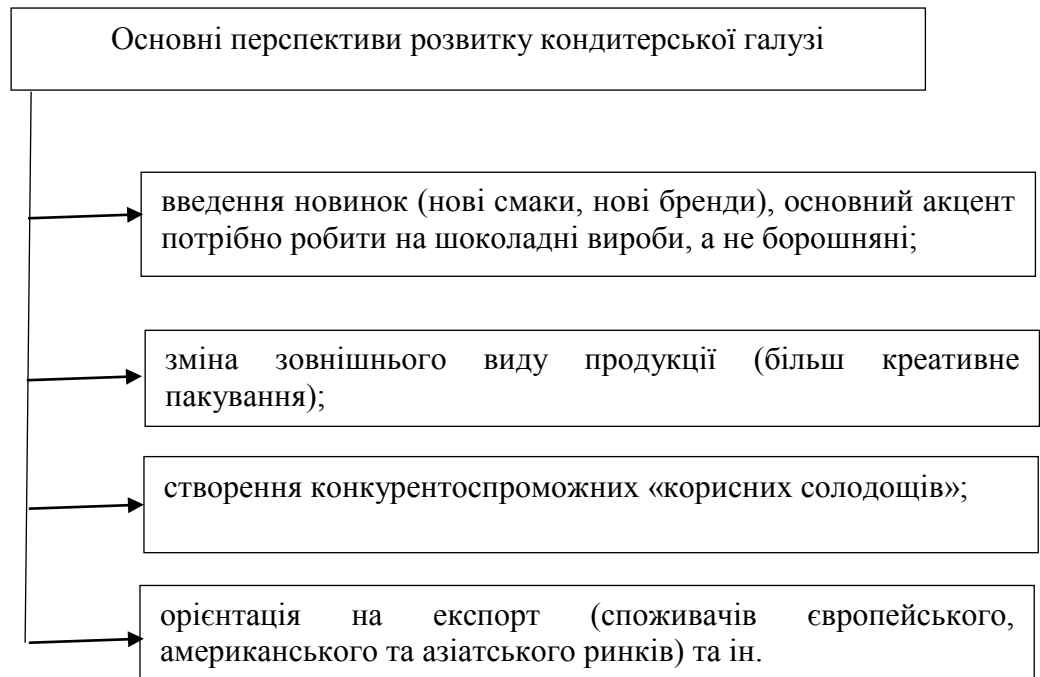

Рис. 2.2. Основні перспективи розвитку кондитерської галузі

Оцінка соціально-економічного середовища свідчить, що попит на кондитерські вироби еластично реагує на збільшення рівня доходів населення, збільшення доходу збільшує попит на кондитерську продукцію.

Фахівці провели дослідження сегментації споживачів за демографічними, психографічними та соціально-економічними ознаками [30], найбільшу частку покупців займають жінки (84 %), зокрема у віковій категорії від 31 до 51 року (46 % від загальної чисельності опитаних). Споживання кондитерських виробів серед молоді (вікова категорія до 30 років) відносно старшого покоління знаходиться на рівні 40 % проти 60 %.

Тобто кондитерські вироби купують здебільшого люди старшого покоління, у тому числі для своїх дітей та онуків. Також значимим чинником розробки продукції для споживачів пенсійного віку є дані ООН, за якими чисельність людей похилого віку до 2050 року збільшиться втричі. Звідси кондитерські підприємства вже сьогодні мають працювати у напрямі цієї категорії споживачів.

Витрати на просування кондитерських виробів за останні 3–4 роки зросли у підприємств-товаровиробників у 3 рази. Річний маркетинговий

бюджет невеликого регіонального підприємства на сьогодні перевищує 1 млн дол. США, тоді як у великих підприємств досягає 20 млн дол. США. З посиленням конкурентної боротьби, за стабільного попиту на продукцію, товаровиробники змушені активізувати власну маркетингову політику, що збільшує бюджет маркетингових компаній.

Новинкою на вітчизняному ринку стане органічний шоколад, який нині представлений як імпорتنний товар в Україні, тому має значний потенціал.

Зростання споживання на внутрішньому ринку солодоців може бути пов'язано з переорієнтацією на дешевшу продукцію. Така тенденція спостерігається практично в усіх групах продуктів харчування. Потужне зростання відсутнє, відзначається лише стабілізація. Крім того, відбувається нарощування експорту, а отже, збільшення показників може формуватися за рахунок імпортозаміщення.

Через девальвацію гривні, підвищення курсу валюти продукція зарубіжних виробників значно подорожчала, тому вітчизняне виробництво має перспективу розвитку, серед усіх видів печива і тортів, які купують українці, частка вітчизняної продукції становить 93,3%, серед цукерок, шоколаду та морозива – 86,9 %.

З урахуванням особливостей кондитерського ринку та переваг вибору споживачів можна сформулювати наступні аспекти вітчизняних кондитерських підприємств.

1) Особливості розвитку:

- велика частка витрат для придбання сировини;
- залежність від сезону сировини (коливання цін на ринку на цукор, борошно й какао-боби);
- залежність від сезону виробництва (в другій половині року попит на кондитерські вироби зростає);
- схожість більшості кондитерських виробів між собою;
- формування ціни на продукт за ринковими правилами;
- поява нових виробників, яким відносно легко увійти на ринок збуту

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		58

та вийти з нього;

- активна життєва позиція (активна участь у виставках і конференціях для пошуку нової сировини, технологій та продуктів);
- швидке реагування та адаптація на зміни законів;
- спрямованість на задоволення споживчого попиту в аспекті асортименту пропонованих послуг;
- готовність ризикувати (запуски стартапів);
- бажання знайти нішу ринку для свого підприємства, відмінну від конкурента.

2) Проблеми розвитку:

- збільшення вартості імпортованої сировини через зростання курсу долара, що спровокувало споживачів перейти на крекери, пряники та вафлі, а виробників – використовувати українські, недорогі аналоги замість якісної імпортованої сировини;
- нестабільна політична ситуація з Росією, що позбавила виробників основного ринку збуту та переорієнтувала на ринки країн далекого зарубіжжя;
- значне скорочення кількості споживання продуктів категорії «преміум»;
- зниження доходів населення;
- падіння обсягів виробництва;
- застаріле зношене обладнання (близько 80%) на підприємствах;
- зростання цін на сировину за незмінної якості, як наслідок, збільшення собівартості продукції, що за низької купівельної спроможності населення стримує зростання продажів;
- значна дебіторська заборгованість підприємств торгівлі за продукцію (відстрочка платежів великих супермаркетів перевищує 90 днів), що приводить до збільшення вкладень фінансових ресурсів в оборотні кошти.

Висока конкуренція виробників кондитерських виробів на внутрішньому та зовнішньому ринках змушує підприємства шукати власні

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		59

шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції в рамках основних тенденцій розвитку. Пропонуються такі напрямки розвитку кондитерських підприємств в Україні:

- вийти за рамки кондитерського виробництва, тобто шукати шляхи диверсифікації, виробляти снекові та інші гастрономічні вироби, що знівелює сезонне питання;
- здійснити технічне переозброєння обладнання підприємств, тобто замінити формуючі та фасуючі вузли ліній, що дасть змогу виробляти нові продукти, відмінні від наявних на ринку збуту;
- збільшити якість виробленого продукту: якщо раніше важливим фактором була низька ціна виробів, то зараз споживачам необхідно дати якісні інгредієнти у складі продуктів;
- працювати зі споживачем через опитувальник, дегустації, промоакції для розуміння переваг і збільшення впізнавання торгової марки або компанії;
- розробити ексклюзивні продукти, наприклад продукти зі зниженим вмістом цукру, зі зниженим вмістом жиру, без глютену, з високим вмістом білка, для дитячого сегменту (багаті на мікро- й макроеlementи);
- розробити індивідуальні упаковки з новим дизайном, тобто з елементами мінімалізму, яскравими й контрастними кольорами різної фасованої категорії;
- збільшити продажі за рахунок переорієнтації розширення меж експорту.

2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»

ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» [17, 27] зареєстровано 20.04 1998 року за офіційною адресою: Україна, 39600, Полтавська обл., місто Кременчук, вулиця Ігоря Сердюка, будинок 57.

Основна діяльність – виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів.

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		60

Розмір внеску до статутного фонду – 310228,6 тис. грн.

Керівник – Салак Віктор Адамович.

На сьогоднішній день на Кременчуцькій кондитерській фабриці ROSHEN працює близько 500 чоловік, а її виробничі потужності можуть досягати 300 т. на добу.

ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» характеризується масово-поточним виробництвом. Корпорація ROSHEN встановила на фабриці високоякісне німецьке, голландське та чеське обладнання, яке не має аналогів в Україні.

Виробництво ROSHEN у Кременчузі орієнтоване на випуск карамельної продукції. Всього в асортименті підприємства більше 30 найменувань продукції – це карамель льодяникова, молочна льодяникова та карамель з різноманітними начинками: фруктовো-ягідною, молочною та шоколадною.

Фабрика є єдиним українським виробником льодяникової карамелі з порошковою шипучою начинкою. Аналогів в Україні немає й у молочної льодяникової карамелі “Lazy Cow”.

Останньою новинкою фабрики (березень 2016 г.) стала льодяникова карамель на паличці “LolliPops”. Усього в асортименті підприємства налічується більше 35 найменувань.

Кременчуцька кондитерська фабрика ROSHEN сертифікована відповідно до міжнародних стандартів якості ISO 9001: 2008 і безпеки продуктів харчування ISO 22000: 2005, IFS.

Вироби фабрики відрізняє неперевершений смак і оригінальна упаковка. Вони неодноразово удостоювалися престижних нагород на різних продуктових виставках. Ці надзвичайні досягнення та успіхи фабрики обумовлені поєднанням найсучасніших технологій, цікавих рецептів та натуральних інгредієнтів, що дозволяє створювати дивовижні ласощі.

ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» має постійних постачальників сировини зі стабільними показниками якості. Перевага

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		61

надається сировині з екологічно сприятливих районів та областей України. Вся сировина супроводжується необхідними документами.

Виробництво продукції підприємство здійснює згідно нормативної документації на неї. Продукцію фабрики відрізняє неперевершений смак та оригінальна упаковка.

ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» постійно працює над розширенням асортименту та підвищенням якості продукції, яку виготовляє, використовує нові технології та удосконалює технології, які вже працюють на підприємстві.

Міжнародні системи якості, безпеки та IFS, які діють на підприємстві, дозволяють гарантувати високу якість продукції, її безпеку для споживача, роблять її конкурентоспроможною, дозволяють реалізацію у мережі супермаркетів.

2.3. Техніко-економічна характеристика та аналіз ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному й вартісному виразі складемо таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Виробництво продукції в натуральному та вартісному виразі

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс	Відн
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
у діючих оптових цінах тис. грн.	342240	375862	33622	9,8
у порівняних цінах, тис. грн.	342240	326800	-15440	-4,51
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4278	4085	-193	-4,51

У звітному році виробництво продукції у натуральному виразі впало на 193 тонни (4,51%), що є негативним у діяльності підприємства. Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн. (або 9,8 %), а у порівняних цінах впав на 15440 тис. грн. (4,51%).

Для аналізу використання виробничої потужності складемо таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	8845	8845	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4278	4085	-193
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,48	0,46	-0,02

У звітному році, порівняно з попереднім середньорічна виробнича потужність не змінилась, але коефіцієнт використання виробничої потужності у звітному році зменшився на 0,02 внаслідок зменшення обсягу виробленої продукції у натуральному виразі на 193 тонни, що є негативним, та слід відзначити про низьке використання підприємством своєї потужності на 48 та 46 %.

Структура випуску продукції представлена у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Структура випуску продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, (тонн)		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	тонн	структури
Карамель	3251,28	3202,64	76	78,4	-48,64	2,4
Цукерки	624,59	575,99	14,6	14,1	-48,60	-0,5
Печиво	393,58	298,21	9,2	7,3	-95,37	-1,9
Халва	8,56	8,17	0,2	0,2	-0,39	-
Всього	4278	4085	100	100	-193	-

У попередньому році найбільшу частку продукції займає карамель – 76%, частка цукерок складає 14,6%, печиво – 9,2% та частка халви – 0,2%.

Для аналізу впливу структурних змін складемо таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Вплив структурних змін на відхилення обсягу продукції

Найменування	Фактично вироблено, тонн		Структура, %		Оптова ціна тонни, тис. грн.	Звітний за структурою попереднього	Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік			тонн	тис. грн
Карамель	3251,28	3202,64	76	78,4	60	3104,6	-98,04	-5882,4
Цукерки	624,59	575,99	14,6	14,1	80	596,41	20,42	1633,6
Печиво	393,58	298,21	9,2	7,3	50	375,82	77,61	3880,5
Халва	8,56	8,17	0,2	0,2	45	8,17	-	-
Всього	4278	4085	100	100	-	4085	-	-

Реалізація продукції – важливий кінцевий етап кругообігу коштів підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Співвідношення обсягу реалізованої й виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс	%
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	342240	375862	33622	9,8
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	352560	477628,8	125068,8	35,47
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	10320	101766,8	91446,8	-

Обсяг виробленої продукції у звітному році зріс на 33622 тис. грн. (9,8 %), а обсяг реалізованої продукції зріс на 125068,8 тис. грн. (35,47%).

На підприємстві не має залишків готової продукції, що позитивним моментом діяльності підприємства, та реалізація вище виробництва, тобто до реалізується продукція останніх літ, яка має тривале зберігання.

Для аналізу структури основних засобів складемо таблицю 2.11.

Зміна наявності основних засобів й їх динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. ведено в дію нових ОЗ	Усього	у т.ч. ліквід овано		абс	%
Попередній рік								
Усього ОЗ	32980	22470	22470	2000	-	53450	20470	62,07
ОЗ основного виду діяльності	32980	22470	22470	2000	-	53450	20470	62,07
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-
Звітний рік								
Усього ОЗ	53450	2000	2000	3000	-	52450	-1000	1,9
ОЗ основного виду діяльності	53450	2000	2000	3000	-	52450	-1000	1,9
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина основних засобів складала 32980 тис. грн. Протягом року на підприємство надійшло основних фондів на 22470 тис. грн., а вибуло на 2000 тис. грн. В порівняно з початком року, величини основних засобів на кінець року зросла на 20470 тис. грн.

Зростання величини основних засобів є позитивним моментом використання основних засобів.

На початок звітнього року величини основних засобів складала 53450 тис. грн. Протягом звітнього року на підприємство надійшло основних засобів на 2000 тис. грн., а вибуло на 3000 тис. грн. На кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року знизилась на 1000 тис. грн.

Зміна технічного стану основних засобів розрахована у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Відхилення
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн.	237680	236680	-1000
2. Зношування, тис. грн.	81890	81940	50
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн.	155790	154740	-1050
4. Коефіцієнт придатності	0,3445	0,3462	0,0017
5. Коефіцієнт зношування	0,6555	0,6538	-0,0017

Для аналізу показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.13. З якої можна побачити, що обсяг продукції у порівняних цінах у звітному році зріс на 570,4 тис. грн.

Таблиця 2.13

**Показники ефективності використання основних засобів основного
виду діяльності**

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	342240	326800	-15440
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	43215	52950	9735
3. Фондовіддача, грн./грн	7,92	6,17	-1,75
4. Фондоємність, грн./грн	0,13	0,16	0,03

Середньорічна вартість основних засобів у звітному році зросла на 9735 тис. грн. У звітному році фондовіддача знизилась на 1,75 пункти, що свідчить про зниження ефективності основних засобів на підприємстві.

Для аналізу складу, структури і динаміки оборотних активів складемо табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Склад, структура й динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Попередній рік						
Обігові активи	140410	100	257400	100	116990	-
Виробничі запаси	7880	5,6	12540	4,9	4660	-0,7
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	1130	0,4	1000	0,4	400	0
Товари	10510	7,5	25010	9,7	14500	2,2
Дебіторська заборгованість	118300	84,3	217340	84,4	99040	0,2
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	2590	1,8	1510	0,6	-1080	-1,2
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
Звітний рік						
Обігові активи	257400	100	285360	100	27960	-
Виробничі запаси	12540	4,9	14840	5,2	2300	0,3
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	1000	0,4	1300	0,5	300	0,1
Товари	25010	9,7	27660	9,7	2650	0
Дебіторська заборгованість	217340	84,4	240780	84,3	23440	-0,1
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	1510	0,6	780	0,3	-730	-0,3
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина обігових активів складала 140410 тис. грн. На кінець попереднього року величина оборотних активів зросла на 116990 тис. грн., що є позитивним моментом діяльності підприємства. Це зростання відбулось за рахунок росту на кінець року величини запасів на 4660 тис. грн., готової продукції на 400 тис. грн., товарів на 14500 тис. грн., дебіторської заборгованості на 99040 тис. грн. Але зменшилась величина коштів на 1080 тис. грн. На кінець року частка дебіторської заборгованості зросла на 0,2 пункти (склала 84,4%), частка товарів зросла на 2,2 пункти (склала 9,7%)., частка виробничих запасів знизилась на 0,7 пунктів (склала 4,9%), частка коштів знизилась на 1,2 пункти (склала 0,6%).

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		67

На кінець звітнього року величина обігових активів зросла на 27960 тис. грн. Це зростання відбулось за рахунок росту виробничих запасів на 2300 тис. грн., готової продукції на 300 тис. грн., товарів на 2650 тис. грн., дебіторської заборгованості на 23440 тис. грн.

Але продовжилось зниження величини активів на 730 тис. грн. У структурі обігових активів на кінець звітнього року відбулись наступні зміни: частка виробничих запасів зросла на 0,3 пункти (склала 5,2%), частка готової продукції зросла на 0,1 пункт (склала 0,5%), частка дебіторської заборгованості знизилась на 0,1 пункт (склала 84,3%) та частка коштів знизилась на 0,3 пункти (склала 0,3%).

Значення показників ефективності використання сировини й матеріалів представимо у вигляді таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	342240	375862	33622
2. Матеріальні витрати, тис. грн	267340	287500	20160
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,28	1,31	0,03
4. Матеріалоемність, грн/грн	0,78	0,76	-0,02

Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Обсяг виробництва продукції, перш за все, залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності використання трудових ресурсів. Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	342240	350580	8340
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	330	335	5
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн./осіб	1037,1	1046,5	9,4

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці представимо у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	Поперед-ній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Фонд оплати праці штатних працівників (ФОП), тис. грн.	30256	31258	1002
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Ч _{со}), осіб	340	345	5
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника (ст.1/ст.2) (ЗП), тис. грн.	88,99	90,60	1,61

З таблиці 2.17 бачимо, що фонд оплати праці зріс на 1002 тис. грн. за рахунок збільшення персоналу на 5 людей.

Для аналізу витрат на виробництво за елементами складемо таблицю 2.18.

У звітному році витрати на виробництво зросли на 20160 тис. грн. Частка матеріальних витрат зросла до 72%, частка витрат на оплату праці знизилась до 14%, частка відрахувань на соціальні заходи знизилась до 5%, частка амортизації знизилась до 1,5% та частка інших операційних витрат знизилася до 7,5%.

Таблиця 2.18

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абс. значення	Структури
Матеріальні витрати	267340	287500	71	72	20160	1
Витрати на оплату праці	55940,52	55902,8	15	14	-37,74	-1
Відрахування на соціальні заходи	20788,71	19965,3	6	5	-823,43	-1
Амортизація	3779,765	5989,6	1	1,5	2209,82	0,5
Інші операційні витрати	30238,12	29947,9	8	7,5	-290,2	-0,5
Усього	377598,9	399305,6	100	100	21706,7	-

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на одну гривню продукції розраховуються відношенням загальної суми витрат на виробництво продукції на обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства.

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складемо таблицю 2.19.

Таблиця 2.19

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показник	Попередній рік	Звітний рік	відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	342240	375862	33622	9,8
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	377598,9	399305,6	21706,7	5,75
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн./грн.	1,10	1,06	-0,04	-3,7

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів доцільно представити дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.20.

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне	Відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	290800	307130	16330	5,6
Собівартість реалізованої продукції	262270	251110	-11160	-4,3
Валовий прибуток (збиток)	28530	56020	27490	96,4
Інші операційні доходи	79700	73990	-5710	-7,2
Інші операційні витрати	115310	108380	-6930	-6,0
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	-7080	21630	28710	-405,5
Інші доходи	3960	4500	540	13,6
Інші витрати	12410	10000	-2410	-19,4
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток або збиток)	-15530	16130	31660	-203,9
Податок на прибуток від звичайної діяльності	150	200	50	33,3
Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток або збиток)	-15680	15930	31610	-201,6
Чистий прибуток (збиток)	-15680	15930	31610	-201,6

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн. Позитивним моментом діяльності являється отримання у звітному році прибутку у сумі 15930 тис. грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності у звітному році зріс на 28710 тис. грн. (або на 405,5%). На зростання суми результату вплинуло зростання чистого доходу на 16330 тис. грн. (або на 5,6%) та зниження собівартості на 11160 тис. грн. (або на 4,3%).

Фінансовий результат від звичайної діяльності у звітному році зріс на 31660 тис. грн. (або на 203,9%) та склав 16130 тис. грн. Величина податку на прибуток у звітному році зросла на 50 тис. грн. (або на 33,3%).

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Коефіцієнти рентабельності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу	-7,9	5,9	13,8
Рентабельність власного капіталу	-14,7	9,2	23,9
Рентабельність продажу	-5,4	5,2	10,6

Дані таблиці 2.21 показали, що на підприємстві у звітному році всі коефіцієнти рентабельності зростають, що позитивним моментом діяльності.

Зростання рентабельності відбулось за рахунок росту суми прибутку у звітному році на 31610 тис. грн. (або на 201,6%). У попередньому році рентабельність є від'ємною. Таке значення показників характеризується негативно.

Для аналізу коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства складемо таблицю 2.22.

Таблиця 2.22

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Попередній рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,271	0,401	0,130
Коефіцієнт фінансового ризику	2,697	1,497	-1,2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,348	0,042	-0,306
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	3,141	0,589	-2,552
Звітний рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,401	0,404	0,003
Коефіцієнт фінансового ризику	1,497	1,474	-0,023
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,042	0,123	0,081
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,589	0,635	0,046

Дані таблиці 2.22 показують, що на кінець попереднього року значення коефіцієнту автономії складає 0,401 пункти.

Значення не входить до нормативного. Значення коефіцієнту фінансового ризику не входять до нормативу, але позитивним моментом являється зниження показника на кінець року. Коефіцієнт маневреності

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		72

власного капіталу знизився на кінець року. Ця зміна розглядається негативно. Коефіцієнт структури на кінець року знизився на 2,552 пункти. Це говорить, про послаблення залежності від зовнішніх інвесторів.

На кінець звітного року значення коефіцієнту автономії зросло на 0,003 пункти. Значення майже входить до нормативного (0,5). Зниження коефіцієнту фінансового ризику являється позитивною зміною даного показника, але він не входить до нормативу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на кінець звітного року зріс на 0,081 пункти, що розглядається як позитивна зміна. Коефіцієнт структури на кінець звітного року понизився. Це свідчить, про посилення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Проведені у роботі розрахунки, дозволили сформувати таблицю 2.23.

Таблиця 2.23

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	8845	8845	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4278	4085	-193	-4,51
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,48	0,46	-0,02	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн. - у порівнянних цінах, тис. грн.	342240	375862	33622	9,8
	342240	326800	-15440	-4,51
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	352560	477628,8	125068,8	35,47
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	43215	52950	9735	22,5
7. Фондовіддача, грн/грн	7,92	6,17	-1,75	-22,1
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн.	198905	271380	72475	36,4
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,77	1,76	-0,01	-0,56
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	340	345	5	1,5
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	1037,1	1046,5	9,4	0,9

Продовження табл. 2.23

12. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн.	88,99	90,60	1,61	1,8
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	377598,9	399305,6	21706,7	5,7
- матеріальні витрати	267340	287500	20160	7,5
- витрати на оплату праці	55940,52	55902,8	-37,74	-0,1
- відрахування на соціальні заходи	20788,71	19965,3	-823,43	-4,0
- амортизація	3779,765	5989,6	2209,82	58,5
- інші операційні витрати	30238,12	29947,9	-290,2	-1,0
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,10	1,06	-0,04	-3,7
15. Матеріалоемність, грн/грн	0,78	0,76	-0,02	-2,6
16. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	290800	307130	16330	5,6
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	262270	251110	-11160	-4,3
18. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-15680	15930	31610	-201,6
19. Рентабельність капіталу, %	-7,9	5,9	13,8	-
20. Рентабельність продажу, %	-5,4	5,2	10,6	-

Середньорічна виробнича потужність за період два роки не змінюється, та дорівнює 8845 тонн. У попередньому році вироблено 4278 тонн продукції, що складає 48 %, а у звітному році вироблено 4085 тонн, що складає 46 %. Можна побачити, що коефіцієнт використання виробничої зменшується за рахунок зниження обсягу виробництва на 193 тонни.

Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн., а у порівняних зменшився на 15440 тис. грн.

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності. На початок звітнього року величина основних засобів складала 43215 тис. грн. На кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року зросла на 9735 тис. грн.

Збільшення коефіцієнту придатності на кінець звітнього року на 0,0017 пунктів, і зниження коефіцієнту зношування відповідно на 0,0017 пунктів, свідчить про покращення технічного стану основних засобів. У звітньому році фондвіддача знизилась на 1,75 пунктів, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів знизився на 0,31 частки. Зниження коефіцієнту оборотності свідчить про погіршення ефективності використання обігових активів.

У звітному році обсяг продукції виробленої у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн., матеріальні витрати зросли на 20160 тис. грн. Коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,03, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,02. Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

У звітному році середньооблікова чисельність працівників зросла на 5 осіб, що являється позитивним моментом діяльності підприємства.

Фонд оплати праці штатних працівників зріс на 1002 тис. грн. Середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 9,4 тис. грн.

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 21706,7 тис. грн. Це зростання відбулось за рахунок росту матеріальних витрат на 20160 тис. грн. та амортизації на 2209,2 тис. грн., інші операційні витрати знизилися на 290,2 тис. грн., витрати на оплату праці та відрахування теж знизилися

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,04 тис. грн. (або на 3,7%). На цю зміну вплинуло зростання обсягу продукції в діючих цінах на 33622 тис. грн. (або на 9,8%) та зростання витрат на виробництво на 21706,7 тис. грн. (або на 5,7 %).

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн. Позитивним моментом діяльності являється отримання у звітному році прибутку у сумі 15930 тис. грн. Прибуток підприємства у звітному році зріс, та склав 15930 тис. грн.

Рентабельність капіталу зросла на 13,8 %, рентабельність продажу зросла на 10,6 %.

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		75

Висновки до розділу 2

Кондитерська галузь України – одна з найбільш розвинених галузей харчової промисловості України, але аналіз кондитерської галузі України за останні роки показав, що вона знаходиться у критичному стані, важливою причиною цього стала політична та економічна ситуація в країні, а також додалася й пандемія у всьому світі.

Сучасний ринок, характеризується перенасиченням продуктів харчування, а особливо кондитерської галузі, тому підприємства мають пристосовуватися до певних умов.

Ринок кондитерських виробів та його кон'юнктура змінюється при зміні уподобань та можливостей споживача, що в сучасному економічному стані вітчизняної економіки є визначальним фактором успіху підприємств кондитерської галузі.

Провівши дослідження, можемо відзначити, що ринок кондитерського виробництва в Україні сильно змінився за останні 5 років. Цьому сприяла низка основних проблем, зокрема зміна політичної ситуації, втрата потужностей основних виробників кондитерського ринку («Конті» й «АВК»); збільшення концентрації конкурентного середовища (за рахунок збільшення імпорту), як наслідок, посилення боротьби за споживача; зниження експорту.

В роботі було проведено техніко-економічний аналіз підприємства кондитерської галузі України ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен».

Середньорічна виробнича потужність підприємства складає 8845 тонн. У попередньому році було вироблено 4278 тонн продукції, коефіцієнт використання виробничої потужності склав 48 %, а у звітному році виробництво знизилося до 4085 тонн, коефіцієнт використання виробничої потужності зменшився до 46 %.

Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн., за рахунок зростання вартості одиниці продукції, а у порівняних зменшився на 15440 тис. грн.

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		76

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності. На початок звітної року величина основних засобів складала 43215 тис. грн. На кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року зросла на 9735 тис. грн. У звітному році фондівдача знизилась на 1,75 пунктів, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів знизився на 0,31 частки. Зниження коефіцієнту оборотності свідчить про погіршення ефективності використання обігових активів.

У звітному році обсяг продукції виробленої у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн., матеріальні витрати зросли на 20160 тис. грн. Коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,03, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,02. Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

У звітному році середньооблікова чисельність працівників зросла на 5 осіб, та середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 9,4 тис. грн.

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 21706,7 тис. грн., це відбулось за рахунок росту матеріальних витрат на 20160 тис. грн. та амортизації на 2209,2 тис. грн., інші операційні витрати знизилися на 290,2 тис. грн., витрати на оплату праці та відрахування теж знизилися

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,04 тис. грн. (або на 3,7%). На цю зміну вплинуло зростання обсягу продукції в діючих цінах на 33622 тис. грн. (або на 9,8%) та зростання витрат на виробництво на 21706,7 тис. грн. (або на 5,7 %).

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн. Позитивним моментом діяльності являється отримання у звітному

році прибутку у сумі 15930 тис. грн. Рентабельність капіталу зросла на 13,8 %, рентабельність продажу зросла на 10,6 %.

Аналіз основних техніко-економічних показників господарської діяльності підприємства показав, що підприємство працює не достатньо ефективно, тому на підприємстві необхідно впроваджувати заходи з підвищення ефективності його діяльності.

					БЕП 31.18.002. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		78

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДУ З ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА
КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН»

3.1. Техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження заходу

ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» має достатню річну виробничу потужність 8845 тонн, але, як показав техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, який було проведено в другому розділу дипломної роботи, використовується вона тільки на 48 % у попередньому році та на 46 % у звітному роках.

Обсяг виробленої продукції у звітному році зменшився на 193 тонни, та склав 4085 тонн, а у попередньому році 4278 тонн що є негативною динамікою роботи підприємства та зниженням купівельної можливості споживача, так як кондитерська продукція не є продукцією першої необхідності. Але, як показав аналіз стану кондитерської галузі України, який було проведено у другому розділі, в останні роки на ринку більш споживається карамельна кондитерська продукція.

Аналіз стану основних виробничих засобів підприємства показав, що деяке обладнання характеризується високим рівнем зносу (а інколи і 100 %). Для вирішення проблеми зниження витрат виробництва, підвищення виробництва і реалізації карамелі на підприємстві було запропоновано заміну двох карамелештампувальних машин (ступінь зносу яких 100 %), на нову більш продуктивну машину та підвищення виробництва карамелі на 50 тонн у рік.

Нова карамелештампувальна машина марки Ж7-ШМК-1, яку планується придбати, призначена для формування з суцільного карамельного джгута (або джгута з начинкою) різноманітної карамелі залежно від конфігурації, малюнка і розмірів штампиків формуючих ланцюгів. Входить в комплект обладнання

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		79

поточно-механізованих ліній з виробництва карамелі на підприємствах кондитерської промисловості.

Карамелеформуючі машини призначені для отримання із джгута карамельної маси корпусів цукерок різної форми і розмірів з рисунком або без нього. На цих машинах отримують: монпансьє, карамель подушечка (випукла, пласка, подовжена), звичайної форми і форми тіл обертання, а також карамель льодяникова прямокутної форми.

Засіб отримання карамелі полягає у тому, що джгут карамельної маси розрізається на частини, яким надається необхідна форма і малюнок. Для отримання виробів заданого розміру і форми джгут попередньо калібрується на джгутовитягувальних машинах, а потім подається у карамелеформуючу машину.

В залежності від форми і складу виробів карамелеформуючі машини поділяються на карамелерізальні, карамелештампувальні і карамелеформуєчагортальні.

Карамелеріжучі машини можуть бути ланцюговими або ротаційними, а карамелештампувальні – валковими, ланцюговими, ротаційними, рольними. Всі машини, за винятком рольних, є машинами неперервної дії, а рольні можуть бути як неперервної, так і періодичної дії.

У різальних машинах отримують вироби у формі подушечок, а у штампувальних – цукерки решти форм.

Високий ступінь автоматизації, безпека, довговічність, ремонтпридатність, сучасний дизайн забезпечили постійне зростання попиту машини серед споживачів.

На рисунку 3.1 представлено карамелештампувальну машину марки Ж7-ШМК-1.

Рисунок 3.1. Карамелештампувальна машина марки Ж7-ШМК-1

Ескіз штампів для карамелі, яку може штампувати нове обладнання запропоновано на рисунку 3.2.

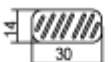
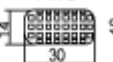
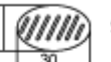
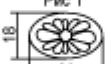
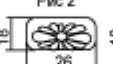
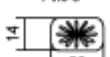
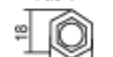
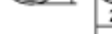
Обозначение	Шаг	Эскиз карамели							Наим. Рис.
Ж7-ШУФ-30	30	Рис 1	Рис 2	Рис 3	Рис 4	Рис 5	Рис 6	Рис 7	1 - Бон-Бон 2 - Кирпичик 3 - Эллипс 4 - Ромашка 5 - Цветочная 6 - Ромбик 7 - Лимон
									
									
Ж7-ШУФ-26	26	Рис 1	Рис 2	Рис 3	Рис 4	Рис 5	Рис 6		1 - Ромашка 2 - Цветочная 3 - Розетка 4 - Надежда 5 - Фирменная 6 - Бон-Бон
									
									
Ж7-ШУФ-20	20	Рис 1	Рис 2	Рис 3	Рис 4	Рис 5	Рис 6	Рис 7	1 - Мечта 2 - Таблетка 3 - Стрела 4 - Граненка 5 - Кофейное зерно 6 - Шарик 7 - Астра
									
									

Рисунок 3.2. Ескіз штампів для карамелі

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		81

Запропонована машина має привід з безступінчастим регулюванням швидкості, функціями плавного пуску, зупинки і захисту від перевантажень. Для зручності переналагодження комплектується двома формуючими головками, а для поліпшення якості зовнішнього вигляду готової продукції – пристроєм для остаточного калібрування карамельного джгута.

3.2. Розрахунок економічної ефективності впровадження заходу

Техніко-економічні характеристики старого та нового обладнання представимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Техніко-економічні характеристики старого та нового обладнання

Показники	Позначення	Обладнання	
		Старе А2-ШФК	Нове Ж7-ШМК-1
Технічна норма виробітку, шт/хв.	Нв	640	1220
Габаритні розміри, мм			
Довжина	Д	2520	2300
Ширина	Ш	1500	1500
Висота	В	1600	1550
Маса, кг	М	1420	850
Встановлена потужність струмоприймачів, кВт/год.	П	5	4
Чисельність персоналу в зміну	Чп	1	1
Вартість, тис. грн.	В	160	280

Розрахуємо економічну ефективність заходу з заміни карамелештампувальних машин та виробництва додаткового обсягу карамелі.

Нормативно-довідкову інформацію для виконання розрахунків представимо у вигляді таблиці 3.2.

На підприємстві планується додатково виробляти 50 тонн карамелі у рік, 12,5 тонн кожного з наступних видів карамелі:

- карамель Juice міх-апельсин,
- карамель Juice міх-яблуко,
- карамель Juice міх-вишня,

– карамель Juice міх-лимон.

Таблиця 3.2

Нормативно-довідкова інформація для виконання розрахунків

Показники	Позначення	Значення
Норма амортизації обладнання, %	НА	20
Норма витрат на ремонтні роботи по обладнанню, %	НР	5,2
Норма витрат по утриманню та експлуатації виробничого обладнання, %	НС	1,6
Річний фонд робочого часу, год.	Ф	3840
Собівартість 1 кВт/год. електроенергії, грн.	С	1,84
Коефіцієнт використання інженерних ресурсів	Кв	0,8
Годинна тарифна ставка 1 робітника 3-го розряду, грн.	ТСг	46,16
Нормати по ЄСВ	ЄСВ	22
Вартість брухту, тис. грн / тонна.	Вб	5
Максимальний період окупності капітальних вкладень, років	Пок	4

Додатково необхідно найняти на роботу у карамельний цех трьох робітників.

На рисунку 3.3 запропоновано види карамелі, на яку планується підвищити обсяги виробництва.

Рисунок 3.3. ТМ «Рошен»

Складемо калькуляцію собівартості нової продукції – карамелі (таблиця 3.3). За даними підприємства рентабельність планується 17 %. Відпускна оптова ціна одного кілограму карамелі складає 55 грн.

Калькуляція собівартості 1 кг карамелі

Найменування статей калькуляції	на 1 кг, грн.	на 50 тонн, тис. грн.
1.Матеріали (основні та допоміжні) (66 %)	28,2	1410
2.Паливо та електроенергія на технологічні потреби (7,7%)	3,29	164,5
3. Оплата праці (15 %)	6,41	320,5
4. Відрахування (3,3 %)	1,41	70,5
5. Амортизаційні відрахування (8 %)	3,41	170,5
6. Виробнича собівартість	42,72	2136
7. Адміністративні витрати (5 %)	2,14	107
8. Витрати на збут (3 %)	1,28	64
9. Інші операційні витрати (2 %)	0,86	43
10. Повна собівартість	47	2350
Рентабельність продукції, %	17	850
Прибуток	8	400
Оптова ціна підприємства	55	2750

Адміністративні витрати – складають витрати працівникам управління підприємством. 3 107 тис. грн. 87,7 тис. грн. – це основна та додаткова заробітна плата та 19,3 тис. грн. – це єдиний соціальний внесок 22 %.

Розрахуємо основні показники на 50 тонн додаткового випуску продукції.

Повна собівартість (С) 50 тонн складає:

$$C = 47 * 50 = 2350 \text{ тис. грн.}$$

Виручка від реалізації (ВР) додаткового випуску карамелі складає:

$$ВР = 500 * 55 = 2750 \text{ тис. грн.}$$

Прибуток (П) складає:

$$П = 2750 - 2350 = 400 \text{ тис. грн.}$$

Чистий прибуток (ЧП) складає (на 01.01.2022 р. податок на прибуток складає 18 %):

$$ЧП = 400 * 0,82 = 328 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо інвестиції (Іо) у проєкт з заміни карамелештампувальних машин за формулою:

$$I_o = B + TM + Д + I_{\text{нв}} - Л, \quad (1)$$

де В – вартість придбання нової карамелештампувальної машини, тис. грн.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		84

ТМ – транспортно-монтажні роботи (15 % від вартості обладнання).

Д – витрати на демонтаж старого обладнання (5% від початкової вартості старого обладнання, тобто яке демонтується), тис. грн.

Інв – інші витрати (2 % від вартості обладнання), тис. грн.

Л – ліквідаційна вартість обладнання.

Старі карамелештампувальні машини, які плануються до заміни, демонтуємо та здаємо на брухт. Розраховуємо з урахуванням сплати податку на прибуток (на 01.01.2022 р. – 18 %).

Розраховуємо капітальні вкладення в заміну обладнання:

$$I_0 = 280 + 280 * 0,15 + 160 * 2 * 0,05 + 280 * 0,02 - 1,42 * 2 * 5 * 0,82 = 280 + 42 + 16 + 5,6 - 11,64 = 331,96 \text{ тис. грн.}$$

Так як здійснення запропонованого заходу передбачає збільшення обсягів виробництва, то плануємо приріст обігових активів.

Розраховуємо потребу в обігових активах за наступною формулою:

$$\Delta OA = \Delta D / K_{об}, \quad (2)$$

де ΔOA – приріст обігових активів, пов'язаний з приростом обсягу виробництва,

ΔD – приріст доходу, отриманого за рахунок випуску додаткового обсягу продукції,

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності обігових активів в попередньому році.

$$\Delta OA = 2750 / 1,76 = 1562,5 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, загальні інвестиції на здійснення заходу складають суму інвестицій у заміну обладнання та суму додаткових обігових активів.

$$I = I_0 + \Delta OA, \quad (42)$$

$$I = 331,96 + 1562,5 = 1894,46 \text{ тис. грн.}$$

Розраховуємо амортизацію нового обладнання.

$$A = 331,96 * 0,2 = 66,4 \text{ тис. грн.}$$

Розраховуємо витрати на ремонтні роботи по новому обладнанню.

$$B_p = 331,96 * 0,052 = 17,26 \text{ тис. грн.}$$

Розраховуємо витрати по утриманню та експлуатації обладнання.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		85

$$\text{Вуе} = 331,96 * 0,016 = 5,3 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо витрати на електроенергію, що споживається обладнанням.

$$\text{Вел старе обладнання} = 3840 * 5 * 2 * 0,8 * 1,84 = 56,52 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Вел нове обладнання} = 3840 * 4 * 0,8 * 1,84 = 22,61 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо основну та додаткову заробітну плату робітників, обслуговуючих обладнання. На підприємстві додаткова заробітна плата складає 20 %, та інші доплати 15 %.

$$\text{ЗП по старому обладнанню} = 46,16 * 1 * 2 * 3840 * 1,2 * 1,15 = 489,22 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ЗП по новому обладнанню} = 46,16 * 1 * 3840 * 1,2 * 1,15 = 244,61 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо нарахування у фонд соціального призначення (єдиний соціальний внесок – 22% від суми основної та додаткової заробітної плати).

$$\text{ЄСВ по старому обладнанню} = 489,22 * 0,22 = 107,63 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ЄСВ по новому обладнанню} = 244,61 * 0,22 = 53,81 \text{ тис. грн.}$$

Представимо всі розрахунки у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Економія витрат з впровадження заходу заміни обладнання, тис. грн.

Найменування витрат	Обладнання		Економія, тис. грн.
	старе	нове	
Амортизація обладнання	-	66,4	66,4
Витрати на ремонтні роботи по обладнанню	-	17,26	17,26
Витрати по утриманню та експлуатації обладнання	-	5,3	5,3
Витрати на електроенергію	56,52	22,61	-33,91
Основна та додаткова заробітна плата робітників	489,22	244,61	-244,61
Відрахування у соціальні заходи	107,63	53,81	-53,82
Всього	653,37	409,99	-243,38

$$\text{Економія від впровадження заходу} = 653,37 - 409,99 = 243,38 \text{ тис. грн.}$$

Економія від запропонованого заходу становить 243,38 тис. грн., в такому же розмірі складає оподаткований прибуток підприємства з впровадження заходу.

Розрахуємо чистий прибуток (на 01.01.2022 р. податок на прибуток складає 18 %).

$$\text{ЧП} = 243,38 * 0,82 = 199,57 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо зміну основних показників від впливу проєкту.

$$\text{Загальна зміна собівартості складає} = 2350 - 243,38 = 2106,62 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Загальна зміна матеріальних витрат складає} = 1574,5 - 33,99 = 1540,51 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Загальна зміна витрат на оплату праці складає} = 320,5 + 87,7 - 244,61 = 163,59 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Загальна зміна відрахувань на соціальні заходи складає} = 70,5 + 19,3 - 53,82 = 35,98 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Загальна зміна основних засобів та інших витрат складає} = 66,4 + 17,26 + 5,3 + 170,5 + 64 + 43 = 366,54 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Загальна зміна чистого прибутку складає} = 328 + 199,57 = 527,57 \text{ тис. грн.}$$

Для виробництва додаткового обсягу карамелі підприємству потрібно найняти ще трьох робітників, але у зв'язку з заміною обладнання двох машин на одну, потрібно тепер не два робітника, а один, тобто додатково підприємству потрібно ще два робітника у карамельний цех.

Розрахуємо період окупності інвестицій за формулою:

$$\text{Пок} = I / \text{ЧП}, \quad (3)$$

$$\text{Пок} = 1894,46 / 527,57 = 3,59 \text{ року.}$$

Нове обладнання планується придбати за власні кошти підприємства.

Розрахунок економічної ефективності заходу показав, що захід є привабливим та економічно ефективним. Підприємство додатково підвищить обсяг виробництва на 50 тонн, що складе 2750 тис. грн. у дійсних оптових цінах. З рахунок підвищення обсягу виробництва у натуральному виразі на 50 тонн, підвищиться коефіцієнт використання виробничої потужності підприємства.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		87

Прибуток підприємства підвищиться на 643,38 тис. грн., з якого чистий прибуток складе 527,57 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству потрібні інвестиції у розмірі 1894,46 тис. грн., з яких 331,96 тис. грн. у основні засоби та 1562,51 тис. грн. у обігові активи. Строк окупності інвестицій складе 3,59 року.

3.3. Соціально-економічні наслідки впливу заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства приведені в таблицях 3.5 та 3.6.

Таблиця 3.5

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності

ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:			амортизація основних засобів та інші витрати			
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи				
Заміна обладнання карамелештампувальних машин марки А2-ШФК на марки Ж7-ШМК-1	1894,46	331,96	1562,5	2750	2106,62	1540,51	163,59	35,98	366,54	527,57	2	3,59

Таблиця 3.6

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Проектний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	8845	8845	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4085	4135	50	1,22
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,46	0,47	0,01	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	375862	378612	2750	0,73
- у порівнянних цінах, тис. грн.	326800	330800	4000	1,22
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	477628,8	480378,8	2750	0,58
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	52950	53281,96	331,96	0,63
7. Фондовіддача, грн/грн	6,17	6,21	0,04	0,62
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн.	271380	272942,5	1562,5	0,58
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,76	1,76	0	0,00
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	345	347	2	0,58
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	1046,5	953,31	-93,19	-8,90
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	399305,6	401412,22	2106,62	0,53
- матеріальні витрати	287500	289040,51	1540,51	0,54
- витрати на оплату праці	55902,8	56066,39	163,59	0,29
- відрахування на соціальні заходи	19965,3	20001,28	35,98	0,18
- амортизація	5989,6	6249,14	259,54	4,33
- інші операційні витрати	29947,9	30054,9	107	0,36
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,06	1,06	-	-
15. Матеріалоємність, грн/грн	0,76	0,76	-	-
16. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	307130	309880	2750	0,90
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	251110	253216,62	2106,62	0,84
18. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	15930	16457,57	527,57	3,31
19. Рентабельність капіталу, %	5,9	6,10	0,20	-
20. Рентабельність продажу, %	5,2	5,3	0,1	-

Аналіз таблиці 3.6 показав, що підвищення обсягу виробленої продукції на 50 тонн карамелі у плановому році дозволить підвищити коефіцієнт використання виробничої потужності на 0,01 %, що в діючих цінах підприємства складе 2750 тис. грн., та у порівнянних цінах в звітному році підвищиться на 4000 тис. грн., що складе 1,22 %.

Обсяг реалізованої продукції також зросте на 2750 тис. грн., тобто це обсяг виробленої додаткової карамелі.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання, та складе 331,96 тис. грн. Фондовіддача підвищиться на 0,04 грн. на кожну грн. виробленої продукції.

Для здійснення заходу підприємству необхідно додатково 1562,5 тис. грн. обігових активів, коефіцієнт оборотності обігових активів практично не зміниться.

На підприємство додатково буде наймано двох робітників, але середньорічний виробіток кожного робітника знизиться на 93,19 тис. грн.

На здійснення заходу необхідно додатково 2106,62 тис. грн. операційних витрат, з яких 1540,51 тис. грн. – матеріальні витрати, 163,59 тис. грн. – витрати на оплату праці, 35,98 тис. грн. – відрахування на соціальні заходи, 259,54 тис. грн. – додаткова амортизація та 107 тис. грн. інші операційні витрати.

Витрати на 1 грн. виробленої продукції майже не зміняться, матеріалоємність також залишиться на рівні 0,76.

Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 2750 тис. грн., собівартість реалізованої продукції збільшиться на 2106,62 тис. грн. Значення показнику рентабельність капіталу зросте на 0,2 %, та рентабельність продажу зросте на 0,1 %.

Всі отримані показники кажуть про економічну ефективність та доцільність впровадження на підприємстві запропонованого заходу.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		91

Висновки до розділу 3

ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» має достатню річну виробничу потужність 8845 тонн, але використовує її дуже на низькому рівні.

Аналіз стану основних виробничих засобів підприємства показав, що деяке обладнання характеризується високим рівнем зносу (а інколи і 100 %). Для вирішення проблеми зниження витрат виробництва, підвищення виробництва і реалізації карамелі на підприємстві було запропоновано заміну двох карамелештампувальних машин (ступінь зносу яких 100 %), на нову більш продуктивну машину та підвищення виробництва карамелі на 50 тонн у рік.

Розрахунок економічної ефективності заходу показав, що захід є привабливим та економічно ефективним. Підприємство додатково підвищить обсяг виробництва на 50 тонн, що складе 2750 тис. грн. у дійсних оптових цінах та 4000 тис. грн. у порівнянних цінах.

Обсяг реалізованої продукції також зросте на 2750 тис. грн., тобто це обсяг виробленої додаткової карамелі.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання, та складе 331,96 тис. грн. Фондовіддача підвищиться на 0,04 грн. на кожну грн. виробленої продукції.

Для здійснення заходу підприємству необхідно додатково 1562,5 тис. грн. обігових активів, коефіцієнт оборотності обігових активів практично не зміниться.

На підприємство додатково буде наймано два робітника, але середньорічний виробіток кожного знизиться на 93,19 тис. грн.

На здійснення заходу необхідно додатково 2106,62 тис. грн. операційних витрат, з яких 1540,51 тис. грн. – матеріальні витрати, 163,59 тис. грн. – витрати на оплату праці, 35,98 тис. грн. – відрахування на соціальні заходи, 259,54 тис. грн. – додаткова амортизація та 107 тис. грн. інші операційні витрати.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		92

Витрати на 1 грн. виробленої продукції майже не зміняться, матеріалоємність також залишиться на рівні 0,76.

Прибуток підприємства підвищиться на 643,38 тис. грн., з якого чистий прибуток складе 527,57 тис. грн.

Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 2750 тис. грн., собівартість реалізованої продукції збільшиться на 2106,62 тис. грн. Значення показнику рентабельність капіталу зросте на 0,2 %, та рентабельність продажу зросте на 0,1 %.

Для впровадження заходу підприємству потрібні інвестиції у розмірі 1894,46 тис. грн., з яких 331,96 тис. грн. у основні засоби та 1562,51 тис. грн. у обігові активи. Строк окупності інвестицій складе 3,59 року.

Всі отримані показники кажуть про економічну ефективність та доцільність впровадження на підприємстві запропонованого заходу.

ВИСНОВКИ

Вся діяльність людини пов'язана з проблемою ефективності, в основі якої лежить обмеженість ресурсів, бажання економити час, одержувати якомога більше продукції з доступних ресурсів.

Ефективність – це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами.

Економічна ефективність – це досягнення підприємством найбільших результатів за найменших затрат живої та уречевленої праці.

Для підприємств у розвинутих країнах Заходу основною метою стає максимізація не прибутку, а чистого доходу на одного зайнятого, що не виключає необхідності використання показника норми прибутку.

Основними показниками економічної ефективності є продуктивність і фондомісткість праці, фондовіддача і фондомісткість продукції, матеріаловіддача і матеріаломісткість продукції, економічна ефективність інвестицій, нової техніки, енергомісткість продукції та інші.

Основними напрямками зростання економічної ефективності в Україні є: зниження енергомісткості, матеріаломісткості, зростання фондовіддачі тощо.

Кондитерська галузь України – одна з найбільш розвинених галузей харчової промисловості України, але аналіз кондитерської галузі України за останні роки показав, що вона знаходиться у критичному стані, важливою причиною цього стала політична та економічна ситуація в країні, а також додалася й пандемія у всьому світі.

Сучасний ринок, характеризується перенасиченням продуктів харчування, а особливо кондитерської галузі, тому підприємства мають пристосовуватися до певних умов.

Ринок кондитерських виробів та його кон'юнктура змінюється при зміні уподобань та можливостей споживача, що в сучасному економічному

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		94

стані вітчизняної економіки є визначальним фактором успіху підприємств кондитерської галузі.

В роботі було проведено техніко-економічний аналіз підприємства кондитерської галузі України ПрАТ ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен».

Середньорічна виробнича потужність підприємства складає 8845 тонн, але використовується вона дуже слабо. Коефіцієнт використання виробничої потужності складає в середньому 46 – 48 %.

В звітному році обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн., за рахунок зростання вартості одиниці продукції, а у порівняних зменшився на 15440 тис. грн.

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності. У звітному році фондовіддача знизилась на 1,75 пунктів, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів знизився на 0,31 частки, що свідчить про погіршення ефективності використання обігових активів.

У звітному році матеріальні витрати зросли на 20160 тис. грн. Коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,03, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,02, що свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

У звітному році середньооблікова чисельність працівників зросла на 5 осіб, та середньорічний виробіток кожного працівника збільшився на 9,4 тис. грн.

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 21706,7 тис. грн., це відбулось за рахунок росту матеріальних витрат на 20160 тис. грн. та амортизації на 2209,2 тис. грн., інші операційні витрати знизилися на 290,2 тис. грн., витрати на оплату праці та відрахування теж знизилися

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		95

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,04 тис. грн. (або на 3,7%), на цю зміну вплинуло зростання обсягу продукції в діючих цінах на 33622 тис. грн. (або на 9,8%) та зростання витрат на виробництво на 21706,7 тис. грн. (або на 5,7 %).

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн. Позитивним моментом діяльності являється отримання у звітному році прибутку у сумі 15930 тис. грн. Рентабельність капіталу зросла на 13,8 %, рентабельність продажу зросла на 10,6 %.

Аналіз основних техніко-економічних показників господарської діяльності підприємства показав, що підприємство працює не достатньо ефективно, тому на підприємстві необхідно впроваджувати заходи з підвищення ефективності його діяльності.

Аналіз стану основних виробничих засобів підприємства показав, що деяке обладнання характеризується високим рівнем зносу. Для вирішення проблеми зниження витрат виробництва, підвищення виробництва і реалізації карамелі на підприємстві було запропоновано заміну двох карамелештампувальних машин (ступінь зносу яких 100 %), на нову більш продуктивну машину та підвищення виробництва карамелі на 50 тонн у рік.

Розрахунок економічної ефективності заходу показав, що захід є привабливим та економічно ефективним. Підприємство додатково підвищить обсяг виробництва на 50 тонн, що складе 2750 тис. грн. у дійсних оптових цінах та 4000 тис. грн. у порівнянних цінах.

Обсяг реалізованої продукції також зросте на 2750 тис. грн., тобто це обсяг виробленої додаткової карамелі.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання, та складе 331,96 тис. грн. Фондовіддача підвищиться на 0,04 грн. на кожну грн. виробленої продукції.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		96

Для здійснення заходу підприємству необхідно додатково 1562,5 тис. грн. обігових активів, коефіцієнт оборотності обігових активів практично не зміниться.

На підприємство додатково буде наймано два робітника, але середньорічний виробіток кожного знизиться на 93,19 тис. грн.

На здійснення заходу необхідно додатково 2106,62 тис. грн. операційних витрат, з яких 1540,51 тис. грн. – матеріальні витрати, 163,59 тис. грн. – витрати на оплату праці, 35,98 тис. грн. – відрахування на соціальні заходи, 259,54 тис. грн. – додаткова амортизація та 107 тис. грн. інші операційні витрати.

Витрати на 1 грн. виробленої продукції майже не зміняться, матеріалоємність також залишиться на рівні 0,76.

Прибуток підприємства підвищиться на 643,38 тис. грн., з якого чистий прибуток складе 527,57 тис. грн.

Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 2750 тис. грн., собівартість реалізованої продукції збільшиться на 2106,62 тис. грн. Значення показнику рентабельність капіталу зросте на 0,2 %, та рентабельність продажу зросте на 0,1 %.

Для впровадження заходу підприємству потрібні інвестиції у розмірі 1894,46 тис. грн., з яких 331,96 тис. грн. у основні засоби та 1562,51 тис. грн. у обігові активи. Строк окупності інвестицій складе 3,59 року.

Впровадження запропонованого заходу дозволить підприємству підвищити ефективність його діяльності та конкурентоспроможність, тобто проєкт є обґрунтований та економічно ефективний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А. Є. Никифоров Розвиток системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/5897/60%20-%2071.pdf?sequence=1> (дата звернення: 03.05.2022).
2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, практика, аналіз: монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 292 с.
3. Білецька К. Сутність категорії «Економічна ефективність виробництва». Вісник ХНТУСГ. 2014. Вип. 150. С. 74–81.
4. В.О. Безугла, І.І. Постіл, Л.П. Шаповал «Страховання», навч. посібник для студентів вищих навчальних вузів, Київ «Центр учбової літератури», 2008. 680 с.
5. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. КНЕУ, 2000. 528 с.
6. Економічний аналіз: Навчальний посібник / за ред. Чумаченка М.Г. К.: КНЕУ, 2001. 540 с.
7. Жнякін Б.О., Краснова В.В. Економіка підприємства: Навч. посібник для вузів. Донецьк: Альфа-прес, 2005. 160 с.
8. Кудренко Н. Теоретико-методичні підходи щодо оцінювання економічної ефективності функціонування підприємств. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2014. Вип. 24. С. 61–67.
9. Лапаєва В. Кибернетика и правоведение: теоретический аспект междисциплинарных связей. Кибернетика и право. М, 1984. 204 с.
10. Маркіна І.А. Методологічні питання ефективності управління. Фінанси України. 2013. № 6. С. 24–32.
11. Марочкин С.Ю. Эффективность норм международного права и механизм международного правового регулирования. *Вопросы государства, права и социального управления*. Свердловск, 1983. № 4. С. 27–38.

					БЕП 31.18.000. КРБ	Лист
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		98

12. Мельник Л.Г., Корінцева О.Л. Економіка підприємства: Навчальний посібник для вузів. Суми: Університетська книга, 2004. 416 с.
13. Мочерний С. Економічна теорія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 640 с.
14. Мочерний С.В., Основи підприємницької діяльності. К: Академія, 2005. 280 с.
15. Мочерний С.В., Основи економічних знань, К: Академія, 2000. 303 с.
16. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.03.2022).
17. Офіційний сайт ПрАТ Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен». URL: <http://krcf.roshen.com> (дата звернення: 16.04.2022).
18. Пасека Д.В., Гринько Т.В. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства. URL: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom4/48_Paseka.htm.
19. Пилипенко С. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2016. Вип. 10. С. 452–456.
20. Савенко Н.В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення. *Інноваційна економіка*. 2009. № 2. С. 153–162.
21. Савіна Г.Г., Скібіна Т.І. Фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на рівень ефективності управління підприємством комплексу комунальних послуг. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. С. 18–29.
22. Салига К.С. Ефективність господарської діяльності підприємства: Монографія. Запоріжжя: ЗЦНТІ, 2005. 180 с.
23. Самощенко И.С., Никитинский В.И. Некоторые проблемы методологии изучения эффективности правовых норм. *Проблемы социологии права*. Вильнюс, 1970. вып.1. С. 15–19.

24. Синіговець О. Сучасні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємств. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». 2010. Вип. 58. С. 8–13.

25. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: Компринт, 2015. 465 с.

26. Фінанси гроші та кредит: Навчальний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2011. 350 с.

27. Фінансова звітність ПрАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен»». URL: https://clarity-project.info/edr/00382191/finances?current_year=2020 (дата звернення: 13.03.2022).

28. Экономический образ мышления. Пер. с англ. М., Издательство «Каталаксия», 1997. 704 с.

29. Ястремська О.М. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємства: Навч. посіб. Х: ХНЕУ, 2006. 191с.

30. Candy Industry's Global Top 100 Candy Companies Lists. URL: [https://www.candy\\$industry.com/Global\\$Top\\$100\\$Candy\\$Companies](https://www.candy$industry.com/Global$Top100Candy$Companies) (дата звернення: 12.04.2022).

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Відділення економічне

Кафедра Економіки

Освітньо-професійна програма «Економіка»

Спеціальність 051 «Економіка»

Форма навчання денна

ДОДАТКИ

ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

**на тему: «ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН»»**

на здобуття ступеню першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Студентка _____ Ткаченко В.С.

Керівник _____ доц. Крупіна С.В.

ОДЕСА 2022

ЛИСТ 1

Таблиця 1

Поняття «ефективність»

Автор	Визначення
С.В. Мочерний	Ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат.
Б.О. Жнякін та В.В.Краснова	«...Ефективність – це співвідношення результату (ефекту) з витратами, що викликали цей ефект».
К.С. Салига	Економічна ефективність господарської діяльності підприємства – це оцінка ефективності діяльності підприємства та є завершальним етапом фінансового й управлінського аналізу.
Ю. П. Сурмін	Ефективність – показник успішності функціонування системи для досягнення встановлених цілей.
П. А.Орлов	Ефективність – співвідношення результату або ефекту будь-якої діяльності і витрат, пов'язаних з її виконанням. Причому це може бути як співвідношення результату і витрат, так і співвідношення і результатів діяльності.
В. Я. Нусінов, А. М. Турило, А. Г. Темченко	Ефективність є результативність, тобто результат діяльності (ефект), який одержує суспільство, підприємство або окрема людина на одиницю використаних (чи застосованих) ресурсів.
В. І. Лямець, А. Д. Тевяшев	Ефективність – це не просто властивість операції (процесу функціонування системи), що відбивається в її здатності давати певний ефект, а дієвість такої здатності, тобто результативність, співвіднесена з ресурсними витратами.
Т. А. Сініцина	Ефективність – це співвідношення ефекту та витрат на його здійснення.
О. Л. Устенко	Ефективність являє собою комплексне вираження кінцевих результатів використання засобів виробництва та робочої сили за певний період часу.
А. Д. Шеремет Р. С. Сайфулін	Ефективність – це складна категорія, що характеризується результативністю роботи підприємства та рентабельністю його капіталу, ресурсів або продукції.
П. Ф. Друкер	Ефективність – це наслідок того, що «правильно створюються потрібні речі».
Пол Хейне	Ефективність – це позитивний чинник, що характеризує «результативність» використання засобів для досягнення цілей.
З нашої точки зору	Економічна ефективність – це максимальна вигода, яку може отримати підприємство при мінімальних витратах в процесі економічної діяльності з урахуванням додаткових умов, які мають місце в момент визначення ефективності відповідного господарського заходу.

ЛИСТ 2

Рис. 1. Основні показники оцінки ефективності виробництва

ЛИСТ 3

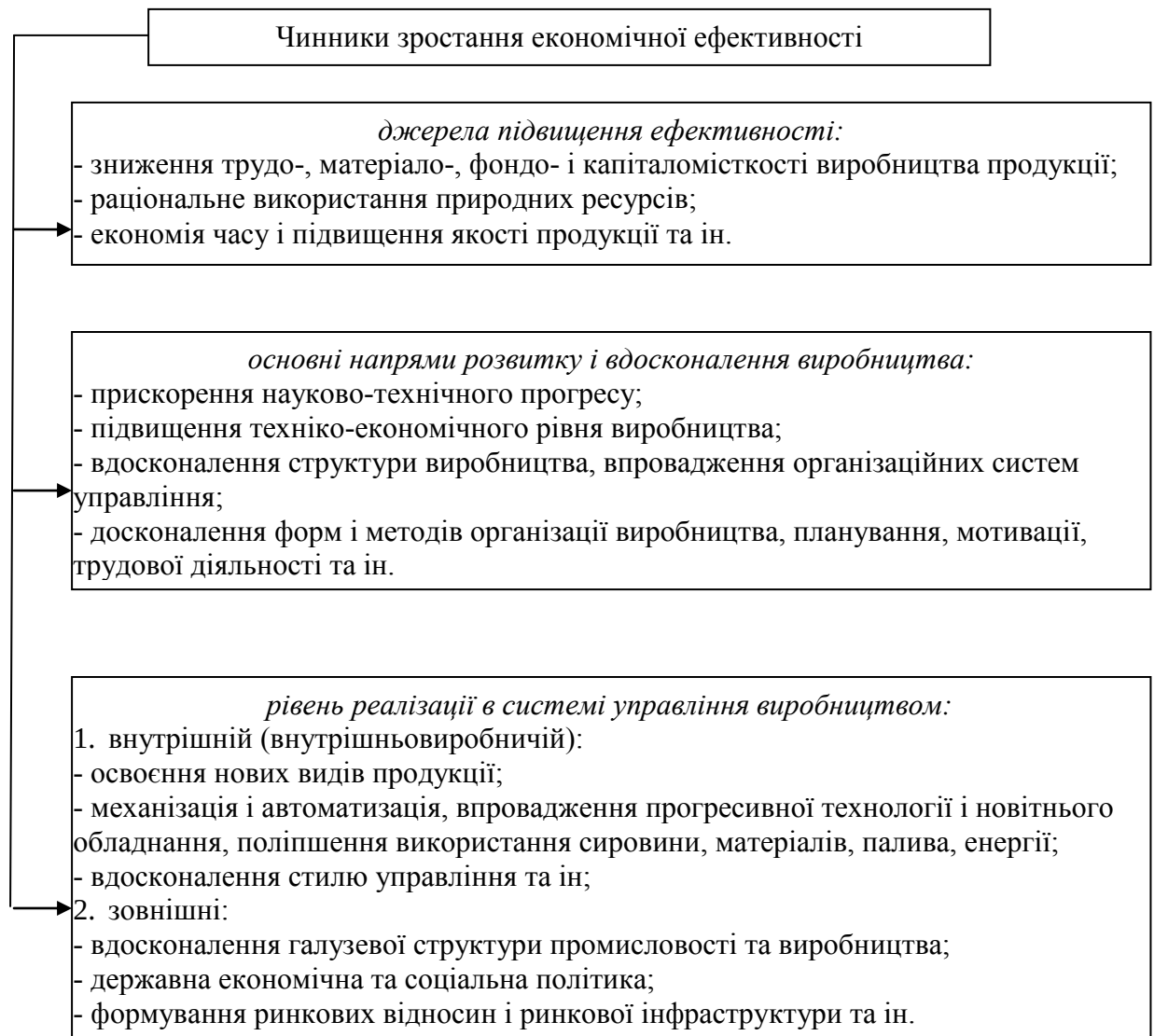

Рис. 2. Чинники зростання економічної ефективності підприємства

ЛИСТ 4

Таблиця 2

Виробництво кондитерської продукції за період 2011–2020 роки

Найменування продукції	Кількість виробленої промислової продукції (валове виробництво) за									
	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	2018 ¹	2019 ¹	2020 ¹
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Печиво солодке (уключаючи сендвіч-печиво; крім частково чи повністю покритого шоколадом або іншими сумішами, що містять какао)	229	241	237	184	167	163	177	171	159	156
Вафлі та вафельні облатки (уключаючи солоні; крім частково чи повністю покритих шоколадом або іншими сумішами, що містять какао)	65,4	72,4	74,6	54,3	47,9	49,5	51,0	51,2	52,6	56,0
Шоколад у брикетах, пластинах чи плитках (крім шоколаду з начинкою, шоколаду з додаванням зерен зернових культур, фруктів чи горіхів та шоколадного печива)	19,1	22,0	27,5	21,8	16,5	16,5	18,6	22,2	24,7	24,0
Цукерки шоколадні (крім цукерок із вмістом алкоголю, шоколаду в брикетах, пластинах чи плитках)	147	143	130	86,4	59,5	52,3	53,3	53,4	66,6	70,7
Вироби кондитерські з цукру чи його замінників, з вмістом какао (уключаючи шоколадну нугу; крім білого шоколаду)	123	117	105	83,5	77,2	70,3	70,4	64,4	47,0	28,4
Карамелі, тофі (ірис) та солодоці аналогічні	87,8	85,1	74,4	70,5	83,7	75,6	78,2	75,1	77,6	к / с
Цукерки варені	36,7	35,8	34,3	26,6	27,3	29,3	23,0	21,6	29,3	к / с
Гумки, фруктові желе та фруктові пасти у вигляді кондитерських виробів з цукру (крім жувальної гумки)	46,6	50,7	43,8	39,1	39,0	39,7	41,0	44,2	47,7	46,5

¹Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

ЛИСТ 5

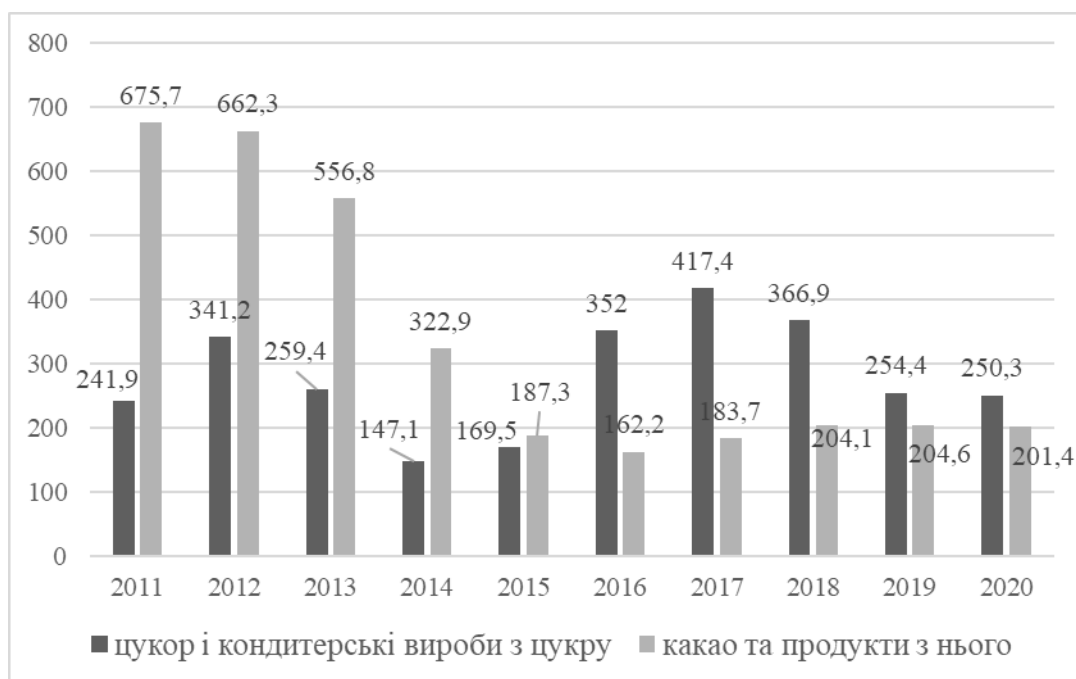

Рис. 3. Експорт кондитерської промисловості, млн. тонн

Рис. 4. Імпорт кондитерської промисловості, млн. тонн

ЛИСТ 6

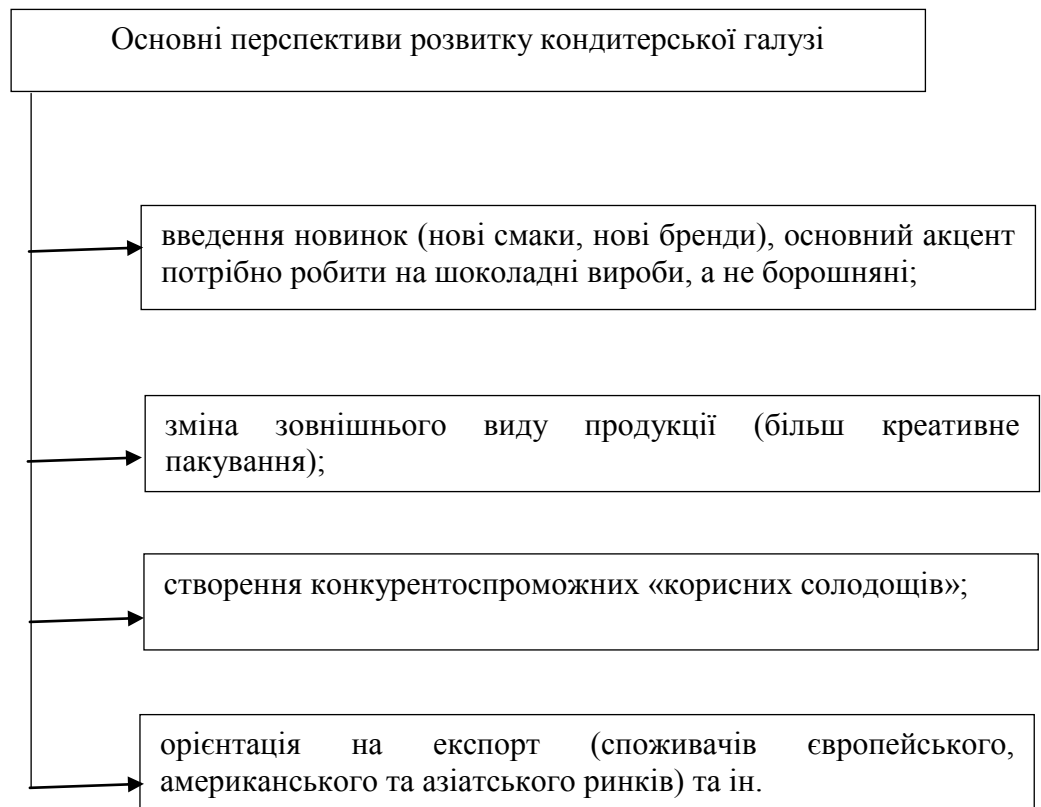

Рис. 5. Основні перспективи розвитку кондитерської галузі

ЛИСТ 7

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	8845	8845	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4278	4085	-193	-4,51
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,48	0,46	-0,02	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):	342240	375862	33622	9,8
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.				
- у порівнянних цінах, тис. грн.	342240	326800	-15440	-4,51
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	352560	477628,8	125068,8	35,47
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	43215	52950	9735	22,5
7. Фондовіддача, грн/грн	7,92	6,17	-1,75	-22,1
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн.	198905	271380	72475	36,4
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,77	1,76	-0,01	-0,56
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	340	345	5	1,5
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	1037,1	1046,5	9,4	0,9
12. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн.	88,99	90,60	1,61	1,8
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	377598,9	399305,6	21706,7	5,7
- матеріальні витрати	267340	287500	20160	7,5
- витрати на оплату праці	55940,52	55902,8	-37,74	-0,1
- відрахування на соціальні заходи	20788,71	19965,3	-823,43	-4,0
- амортизація	3779,765	5989,6	2209,82	58,5
- інші операційні витрати	30238,12	29947,9	-290,2	-1,0
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,10	1,06	-0,04	-3,7
15. Матеріалоємність, грн/грн	0,78	0,76	-0,02	-2,6
16. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	290800	307130	16330	5,6
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	262270	251110	-11160	-4,3
18. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-15680	15930	31610	-201,6
19. Рентабельність капіталу, %	-7,9	5,9	13,8	-
20. Рентабельність продажу, %	-5,4	5,2	10,6	-

ЛИСТ 8

Таблиця 4

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Заміна обладнання карамелештампувальних машин марки А2-ШФК на марки Ж7-ШМК-1	1894,46	331,96	1562,5	2750	2106,62	1540,51	163,59	35,98	366,54	527,57	2	3,59

ЛИСТ 9

Таблиця 5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Проектний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	8845	8845	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4085	4135	50	1,22
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,46	0,47	0,01	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	375862	378612	2750	0,73
- у порівнянних цінах, тис. грн.	326800	330800	4000	1,22
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	477628,8	480378,8	2750	0,58
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	52950	53281,96	331,96	0,63
7. Фондовіддача, грн/грн	6,17	6,21	0,04	0,62
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн.	271380	272942,5	1562,5	0,58
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,76	1,76	0	0,00
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	345	347	2	0,58
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	1046,5	953,31	-93,19	-8,90
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	399305,6	401412,22	2106,62	0,53
- матеріальні витрати	287500	289040,51	1540,51	0,54
- витрати на оплату праці	55902,8	56066,39	163,59	0,29
- відрахування на соціальні заходи	19965,3	20001,28	35,98	0,18
- амортизація	5989,6	6249,14	259,54	4,33
- інші операційні витрати	29947,9	30054,9	107	0,36
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,06	1,06	-	-
15. Матеріалоемність, грн/грн	0,76	0,76	-	-
16. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	307130	309880	2750	0,90
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	251110	253216,62	2106,62	0,84
18. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	15930	16457,57	527,57	3,31
19. Рентабельність капіталу, %	5,9	6,10	0,20	-
20. Рентабельність продажу, %	5,2	5,3	0,1	-